

Un pionier al literaturii germane din Ardeal:

ADOLF MESCHENDORFER

Scritorul Adolf Meschendörfer citind din poeziile sale în timpul serbării care a avut loc în cinstea celei de-a 80-a aniversări.

Profesit cu plăcere de prilejul care mi se oferă pentru a vorbi cititorilor „Gazeta literară” despre una din figurile cele mai de seamă ale literaturii germane din Ardeal, despre deschizătorul de drumuri și bătrânul maestru al acestei literaturi: Adolf Meschendörfer, doctor honoris causa. Numele lui A. Meschendörfer este cunoscut generațiilor mai vechi nu numai întru câtul grațiilor patriei noastre: este deținătorul Premiului Goethe, pe care l-a primit împreună cu Sven Hedin, iar marele său roman „Orasul din Răsărit”, apărut în 1931, a fost considerat de „Deutscher Sprachereit” („Asociația pentru limba germană”) drept cea mai bine scrisă carte germană a anului. Pe octogenarul de astăzi, care trăiește în Orasul Stalin, Republica Populară Română, îl așezul printre fiii săi cu mai mult: în 9 mai 1937, Adolf Meschendörfer a primit Ordinul Meritului clase I în cadrul celui de-a cincest prilej, dr. Erwin Wetstok, conducătorul cercului literar german din Orasul Stalin, sublinia că aordorarea acestui ordin cinstește aspectul cel mai ales al vieții scriitorului: munca.

A. Meschendörfer s-a născut în Brașov, la 9 mai 1877. El vorbește cu mândrie despre un străbun al său, un sărman învâdător care, la fel ca Jean Paul Richter, își copia cărțile pe care nu le putea cumpăra. În 1897, Meschendörfer se înscrie la Universitatea din Strasbourg, apoi trece prin Heidelberg, Paris, Viena, Berlin, Budapesta, Cluj. Intors în țară în 1901, devine profesor de limba germană și franceză la liceul Honterus din Brașov, după ce l se recunosc din către statul maghiar studii făcute în străinătate.

Nevoile compatrioților îl fac pe tânărul de douăzeci și patru de ani, deși încă insuficient de înmăris asupra felurilor sale, să se pună în slujba poporului său. Aceasta nu înseamnă în limitele în care i-or fi îngăduit certurile partidelor ultra-naționale, ci în măsura în care căuta o înviorare, pe drumul progresului, a forțelor spirituale ale germanilor din Ardeal. Faptul acesta îl pune, în fine, în cea mai ascutită opoziție cu conducătorii din acea vreme. Cu privirea formată a omului care a călătorit mult, el observă stăbucinișii germanilor din Ardeal; aceștia apărau străinilor întotdeauna ca un „mic popor model, așezat într-o besace frumoasă înstrăută, cu o viață culturală surprinzătoare de dezoalată”. Impărtășirea totală a vieții publice, împingerea filistinismului, ploconirea în toate direcțiile, care împiedică orice evoluție sănătoasă, idealismul ridicat în artă și literatură, într-un cuvânt întreaga nemămuritate care se ascundea în spatele unei fațade venerabile, încărcată de emblemele unei mari tradiții — acestea au devenit ținta atacurilor lui Meschendörfer. În articole, cuvântări, prelegeri, tinărul profesor dă asaltul împotriva a ceea ce era vechi, cu pasiune, umor și cu spirit, își creează peste noapte nenumărați dușmani, dar și un grup de prieteni cu vederi înaintate.

După multe încercări mai modeste, în 1907 reușește să dea prima sa mare realizare ca scriitor: „Leonora”, născută totmai din acel simțământ de cunoaștere a degenerării spirituale a burgheziei. Prin „Leonora”, carte necruțătoare în prezentarea situației germanilor din Ardeal,

La Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”

Secția de traducători organizează, în cadrul cenacului scriitorilor, vineri, 31 mai, ora 17, o seară „Eminescu în limbi străine”. Se vor face lecturi în limbile engleză, franceză, germană și rusă și discuții pe marginea lecturilor.

Noi premede ale președintelui Mao Tze-dun

Revista „Poetza”, proaspăt apărută la Pekin, a publicat de curând poemele „La Ciansa” și „Inolul” scrise de președintele Mao Tze-dun. Aceste poeme vor apare în limba română în numărul viitor al „Gazetei literare”, în traducerea lui Eusebiu Camilari.

minora literatură dulceagă a celor alți primește lovitură de grație. Este primul roman al unui scriitor german din Ardeal, care trece granițele țării. Pe alt de deplin este recunoașterea unor frumăși ai poeziei germane de pînă la Honterus, pe alt de glacială este respingerea filistinilor din orasul natal, care îl declară nebun și i-o și spun pe față. Fără să se îngrijoreze de aceste adversități, Meschendörfer se îndreaptă, în 1907, spre ceea ce — dacă aruncăm așlăoi o privire îndrăgă — reprezintă cea mai nobilă realizare a omului care a pus temelia orientării moderne a culturii germane din Ardeal: detinătorul de deschizător de drumuri pentru germanii care, viferor, ieșii din sinul Ardealului, și-au câștigat un rang și și-au făcut un nume în artă, știință și literatură: editarea revistei „Die Korpalet” („Carpaiții”). Aici au fost discutate probleme ale școlii, literaturii, obiectivelor naționale, ale economiei și ale istoriei celor trei popoare din Ardeal; fiecare subiect era tratat cu oun spirit critic și competență, astfel că la scriitorul revista se bucură de o încredere înaltă. Odată cu editarea „Carpaiții”, sapta începe să se desființeze pe plan cultural, sălde, mitorcă și revanșăm pămîntul, mitorcă sau frunzele de pallasină și cocula care trece în umbra verde străpunsă de lanțele de lumină ale soarelui de culoarea aurului verde”. Pe malul unui lac similar dispar Ghiglii Duca cu Elvira. Zina și nămepe, climatul erotic, în care odată cu flora exuberantă și fauna minuscă a insectelor mișună agitată de instinct, intensifică pînă la aiurare chinurile de adolescență ale lui Dim Cozianu („Viața la țară”)! Altmersa nu incinge numai simțurile. Eustaiju Cozianu face dramul către moșia recent dobîndită, unde avea să se ommul, tot vara, în zlua de Sf. Ilie cind, apa cum spune un viziunț raiu prevestitor: „Arbează cîmii de căldură”. La oras, mediul imediat apăsător, dens, străbătut de senzorii zăinice, premergînd evenimentelor boțitoare, oribile, singeroase. Ca și natura, interiorul e și el „excesiv”: suprabundant, vechi și provocator de patimi. Tonalitățile preferate ale scriitorului, verdel și aurul predominant și negri, dar cu nuanțe sîmne, amofie, întunecate, fulbur. Pînă și nuanțele vii din tabloul și covore, lumina însăși filtrată prin draperiile somptuoase comunică ceva tenebros ca și cum obiectele ar participa la urzile oamenilor, la perle și crimă. Uneori îi se pare chiar că ele asistă la apetele scelerate cu nu știu ce ironie ieșită din imobilitatea și tăcerea lor complice. Alexandru Cozianu și Lăscaru Lăscaru, trecură printr-un sealaș verde unde nu ardea decit o candelă și intrară într-un al doilea, cel din urmă din partea aceea a casei și cu desăvîrșire în întineric, afară de dreptunghiul galben pe care-l arunca pe jos. În dreptunghiul acela se vedea un fotoliu mare, verde. Corespondența dintr-un decor și persoana devine alt de strîns incit în cazul lui F. Niculescu pare de-a dreptul oculta, demonică, în sensul teatral: „Mantia roșie, capul albastru, trupurile galbene și frunzișurile de bronz și, dedesubt, în negru, Fănică Niculescu în frac, turturii, cu ochi bicolori și sprincenele înalte diabolice. Poate are și acum în buzunarul de la spate, cum poartă gangsterii pistolul, Exercițiile lui Ignajlu de Loyola”. Impresia totală e de intrigă fatală ca în tragediile Renasterii.

Tragedie, „Cronică de familie” are nevoie de cor. Sarcina și-a asumat-o autorul, prin comentariile sale frecvente. În două-trei rânduri pe larg, pe alocuri în fugă, a evidențiat „demonismul” creațiilor sale (vezi partea a doua a cronicii noastre). Nu odată face psihologie socială, deslușind mecanismul luzilor lumii pe care a plămădit-o. Alteori se erizează în critic îndreptată al tarelor, plăcerilor și gusturilor artistice ale acestuia, arătînd deturarea decadentă orgiaea a jazzului de la linia lui populară primitivă. În astfel de cazuri întreprinde incursiuni ample, — sprînjine mai cu seamă pe istoricii și moralisții anticitățiții (Tacit, Suetoniu, Tuclidie, Plutarh) dar presărate și cu trimiteri biblice, — pînă la originile unui morav sau altul. Referințele la clasici, cu precădere la concepția elină, accentuează gravitatea păcatelor și ridică „Cronică” ca încă o treaptă pe scutul tragediei. Oricum ar fi, vast sau

aluziv, pronunțat lapidar sau aspru și retoric ca de un profesor cu bratul întins spre acuză, comentariul se erva profic, anticipînd soarta eroilor în bloc ori individualist, potrivit rolului lor.

S-ar zice că autorul, conștrins de necesitatea obiectivității să nu intervină direct în acțiune cum procedea în „Pasărea furnicii”, își ia pe această cale revanșa. Ne-am înșela. E prezent, și într-un mod mai subtil, la notațiile concise cu care întovărășea o mișcare sau un cuvînt concludent din partea personajelor, în liniile precis tăiate, drastice, impudice, ale creațiilor lui portretistice pornit spre gravură, spre acvafort, spre desene violente și unorii șarjii, întinse spre culorile țari cum se vede și din dedicațiile către Callot și Goya; în rîmul narafunții la ineput calm, cu adevărat de cronicar, ulterior rapid, precipitat, impacient, circula un patos nervos, abia conținut. Că e gata să se reverse, o dovedește o serie de simptome stilistice. Acumulări de epiteze sau comparații prelungești („Se simțea puternic, greu, plin de o mulțime de bestială, animalică, de rimator care a mîncat mult de nu mai poate răsufla și se întinde pe o parte goalei”); caracterizări repetate aiomă, insistențe asupra căutării înșășii considerată definiție („O pasiune lăză, mîmă, jucăușă”); lei-motive ale carierelor sau concluzii revenind obvesive pe marginea acestora („N-am făcut nimic. Degeaba. Degeaba am făcut tot ce-am făcut. N-a ieșit nimic. Nimic. Rahat!”); viziuni periodice ca aceea a îmbătrînirii și morții, la Elvira și Elena; monologuri sacadate, ca în programul de luptă al Elvirei sau în dezbaterile lui Sterie cu sine însuși din noaptea excușiei fixind momente de maximă concentrare a voinței și a eufemului, fără loc de nuanțe psihologice și pe o jumătate de pagină, acolo unde altul ar fi filtrat îndelung detaliile; tablouri strivitoare prin opulență, impregnate de senzații vizuale și olfactive indeosebi, voluptuoase ca în descrierile de materiale, de stufe feminine și bărbătești, de picturi și forme arhitecturale, sau degustătoare ca în scenele de oșpețe rubensiene și orgia la Goya. Petru Dumitriu nu este de loc, cum se crede încă, un scriitor impersonal. Dimpotrivă, el ține să-și afirme subiectivitatea avidă, pasiunea brută. În „Cronică de familie”, acest fond pasional pe care s-au grefat laolaltă conștiința zbuciumului grozav dar josnic și mai ales înului al eroilor și o poziție critică radicală, întinse pe ațit sfulul tragic cit și troma sinistru, otrăvitoare ce se degajă din substanța cărții ca fumul de ploașă. Scriitorul, răzbindu-se, se bucură și se îngroșează simultan de chipurile zămislite cu o putere plămuitoare, asemănătoare naturii care și ea naște monștri. Prin temperamentul său impulsiv, „posesiv”, prin înclinația lui către marile energii și ciocnirile de forțe, scriitorul nostru a fost apropiat mereu de Balzac. (Horia Bratu l-a asociat și cu Stendhal). El însuși și-a recunoscut entuziasmul față de gigantul francez. „Cronică de familie” înlesnește însă sezisarea deosebitelor, neglijate pînă acum dintre maestru și discipol. Pentru creatorul „Comediei umane”, pasiunile sînt în primul rînd cete burgheze (setea de bani) și al doilea rînd sînt produsul istoriei actuale a indivizilor, produsul personalităților voluntare conjugat cu împrejurările sociale care reprezintă factorul decisiv; în al treilea rînd ele sînt înfățișate analitic, printr-o expunere metodică, savantă și meticuloasă, ca și aceea a mediului, a mobilierului. La Petru Dumitriu, pasiunile sînt ale cărții și ale dominației; privity peste mobilul lor concret sînt expresii ale imperialismului uleri (eroii săi sînt mai mult sau mai puțin vaurințieri). Ele îl apar ca un rezultat spontan al „imbolburilor irezistibile” ancestrale: de aceea și critica sa se adresează nu atit societății, cit

omului de tip aristocratic, și deci nu e numai socială și morală, ci și biologică, existențială am spune, dacă termenul nu ar fi echivoc. Oamenii lui Balzac rămîn în anume latini, oameni (Rastignac, Rubempré). Oamenii lui Petru Dumitriu alcătuiesc, ca variante ale unei spețe, un „bestiarium”. Pe scriitorul romîn îl interesează cristalizarea instantanee a impulsurilor, convertirea lor cit mai grabnică în act. El este un scriitor al faptelor și pornirilor nude, stilul lui e sintetic și de un realism frust, sălbatic aproape. La Balzac, la care întinșim generoși, își capabili de jertle, orizontul lasă deschise cîteva puncte luminoase. La Petru Dumitriu, zarea e complet opacă, netolind, cum am văzut, fericea nici egoistă, conform ideii că într-o societate și declin și gloria e amară și succesul la aspectul eșecului. Față de boierii scriitorului o de un scepticism întransigent, teoretic, lumea lui e o castă perfect zăbrălită, distingîndu-se și de aceea a realiștorilor noștri clasici). Iată de ce credem că modelele sale n-au fost balzaciene. De astă dată sugestiile i le-au inspirat tragediile antice de genul Atrilzor Incestușii, prin determinismul lor riguros, și tragediile shakespeariene ale marilor amblișii, prin clocotul pasional și culorile lor contrastante. Richarzii, Henricii, Eduardii, sînt Cozienii și Vorvorencele însă, mutații mutandis, căci lipsa de grandoare în fel „oricit de spectaculos ar fi consumul de voință al personajelor autohtone, lipsa de libertate și de înălțime etică a conștiinței (Serban Romano e inferior dramei lui intelectualului și lipsa de elevație a limbajului pottelor, îl ține la distanță de sublimite tipuri elene și shakespearlene. Poate și ceva din viziunea dantescă a înfrat în „Cronică de familie”, deoarece în principalele piese care o compun păcatele sînt expuse separat, ca în bolgile infernului.

Lucru ciudat la prima vedere, ceva din nelămurirea eroilor săi se repercutază într-un sens și asupra autorului lor. Lăsîndu-se fascinat de propriul lui „demon” pe care l-aș denumi, poate impropriu, pasiunea pentru pasiuni, pentru faptul brat, captivant, pentru „păcatul” ca atare, el calcă exigențele severe ale tragediei, în cîteva bucăți ca „Viața la țară”, „O zi foarte plină”, sau chiar „Plăcerile tineretului”. Să ne înțelegem. Obiecția noastră oglindește perspectiva noastră care este a uniității tragice, stringente. Cîtele aparte, sînt interesante, ca pictură de moravuri; în ansamblul cărții, nu adăugă însă mult la cunoașterea personajelor centrale respective, întrucît acestea au fost parțial epuizate în „nucleul” anterior. Chiar istoria lui Gherson, („Niste oameni foarte ocupați”) ilustrativă pentru relațiile dintre boieri și burghezi, nu face corp comun, în sensul strict al cuvîntului, cu restul. Cu alte cuvinte, povestirile menționate nu au caracterul necesar de mici tragedii consecutive, al celorlalte. În „Bătălia pierdută”, unele capitole suferă de același curs, abătîndu-ne prin pitorescul lor crud de la obiectivul principal, destinul lui Dimitrie Cozianu. Iar „Aquarium” ar fi cîștigat dacă influența lui Fănică Niculescu s-ar fi exercitat la un moment dat de-a dreptul asupra lui Șerban Romano, adîncindu-i deruta. Să ne consolăm cu melancolia că și „Sunul Homer dormea cîteodată?”

Dacă „Cronică de familie” este o tragedie închisă, nimeni nu încercă măcar să lasă din carcera eului, rupînduși legătura de pe ochi, pecetea transmisă de Davida, cea care „nu înțelege, n-a înțeles și nu va înțelege niciodată?” Scriitorul răspunde da, atrăgînd atenția — de cele mai multe ori a morții — capabili să răcoalească fundamentele eroilor, sălă pună față în față cu ei înșiși, dar și de o forță morală excepțională. Calitatea

Curier literar

AU APARUT:

„Dumbrava minunată” de Mihail Sadoveanu (în colecția „Inșițe mărgărite”). „Teatru” vol. II de Camil Petrescu. Cuprinde piesele: „Mioara”, „Act venețian” și „Danton”. „Poezii alese” de Mihail Cruceanu. „Rodul pămîntului” poezii pentru copii de Violeta Zamfirescu. „Călușul de foc” basm științificofantastic de Viorica Huber. — schițe umoristice de Nicușă Tănase și Silviu Georgescu. „David Copperfield” de Dickens, în românește de Ionel Jianu.

AU PLECAT LA TIPAR: „Opere” vol. I de I. L. Caragiale. Volumul cuprinde teatrul lui Caragiale: „O noapte furtunoasă”, „O scrisoare pierdută”, „Conul Leonida față cu reacțiunea”, „D-ale Carnavaului”, drama „Napasta”, drama în versuri și proză scrisă în colaborare cu Iacob Negruzzi, „Hatmanul Baltag”, piesele într-un act „Inți aprilie”, „O soacră”, „Începem”. Un bogat capitol de note și comentarii, cuprinzînd informații deosebit de prețioase asupra creației dramatice ale lui Caragiale. Insoțite acest volum de peste 800 de pagini. Ediția este îngrijită și comentată de acad. Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin, studiul introductiv aparținînd acad. George Călinescu. „Metamorfozele” lui Ovidiu în românește de Maria Valeria-Petrescu. „Nuvele și schițe” de I. I. Mironescu (ed. II-a).

„Oda limbii romine”, versuri de acad. Victor Eftimiu. „Tăsa de piteu”, povestiri de Viniciu Gafila. „Ce sapeți fil ai mei”, povestire de Alcide Cervi. „Versuri” de Nazim Hikmet. „Pădurarul Sloicșița” povestiri de Mihail Lunguianu. „Orasul minunilor”, roman pentru tineret, de Ioana Postelnicu.

MIRCEA ȘTEFANESCU „Dureri”

Răsfoind REVISTELE

„Revue Roumaine” nr. 1/1957.

Prea puțin cunoscută încă în țară, revista „Revue Roumaine” desăvîșită o remarcabilă activitate pe tărîmul popularizării în străinătate a artei și literaturii românești. Îndeoșeși numerele revistei apărute în ultima vreme evidențiază tendința redacției de a realiza o amplitudine cuprinzătoare a celor mai reprezentative opere ale scriitorilor clasici și contemporani. Într-o talmăceală îngrijită, cu incontestabile calități în privința transmiterii valorii stilistice a textului romîn, au apărut astăzi nuvea Alexandru Lăpușeanu de C. Negruzzi, fragmente din romanele Ciocoi vechi și noi de Nicolae Filimon, Amintiri din copilărie de Ion Creangă, din Hanul Ancuței și Bordeieni de Mihail Sadoveanu, Feleaga de I. Agribăceanu etc. În același timp revista acordă un important spațiu literaturii românești actuale, publicînd versuri de Tudor Arghezi și Mihail Beniuc, poemul Tle-ii vorbesc. America! de Maria Banus, romanul Dușii de Zaharia Stancu, fragmente din „Ultima noapte de dragoste, înția noapte de război” de Camil Petrescu, fragmente din Țara de plată de Geo Bogza, și plesa Clatada sfîrșită de Lioria Lovinescu.

Oprele lui Fragmentele sînt de obicei însoțite de prezentări care aduc elementele necesare pentru o cit mai bună cunoaștere a autorilor. Recentul număr al revistei oferă cititorilor un dar dintre cele mai prețioase: traducerea a patru nuvele din opera atit de originală și de interesantă a lui Gala Galaction. Alegerea s-a făcut în mod judicios: cele patru nuvele sînt într-adevăr reprezentative — „Gloria Constantinii”, „Moara lui Călitari”, „Copea Rădvanului” și „Lingă apa Vodislavei”. Toate mijloacele cititoru-

tele sînt de obicei însoțite de prezentări care aduc elementele necesare pentru o cit mai bună cunoaștere a autorilor.

Recentul număr al revistei oferă cititorilor un dar dintre cele mai prețioase: traducerea a patru nuvele din opera atit de originală și de interesantă a lui Gala Galaction. Alegerea s-a făcut în mod judicios: cele patru nuvele sînt într-adevăr reprezentative — „Gloria Constantinii”, „Moara lui Călitari”, „Copea Rădvanului” și „Lingă apa Vodislavei”. Toate mijloacele cititoru-

fenomenul artistic, ca formă a conștiinței sociale, raporturile de analogie și diferențiere față de celelalte elemente ale conștiinței sociale, precum și problemele fiind de funcția cognitivă a artei, nu s-au bucurat în general, de o tratare largă și serioasă în publicistica noastră de specialitate. De aceea, macara încercare izbită de a lărgi orizontul cercetărilor estetice, trebuie privită cu simpatie și încredere, ca un progres realizat într-un domeniu pe cit de important, pe atit de di-

ficil, dată fiind relativa lui tinerțe.

„Cercetări filozofice” nr. 1/1957.

Studiu interesant și competent al lui Marcel Breazu, intitulat „Specificul cunoașterii artistice” (fragment din lucrarea mai amplă „Artă și adevăr”) își la mîna să explice raportul dintre cunoașterea științifică și cea artistică, pornind de la teza clasică și dezvoltîndu-l pe baza cercurilor recente ale esteticii marxiste și a dezvoltării artei contemporane. Discuțind deosebită fundamentala a celor două forme superioare de cunoaștere (am utilizînd noțiunile și raționamente, ca și la imagini), autorul face o serie de precizări

interesante. Astfel se arată că și arta cuvîntului literatură, în speță folosește noțiuni și judecări, dar numai în scopul construirii de imagini, care se adresează cititorului prin conținutul lor concret-senzorial și nu prin însușiri abstracte. M. Breazu demonstrează că imaginea artistică folosește chiar elemente ale gândirii științifice, se caracterizează prin particularizarea esenței și se adresează nu rațiunii (am preciza: nu atit rațiunii, n.n.) noastră. (cit) sensibilității artistice. Autorul studiului se ocupă pe larg de „intuiția senzorială a artistului”, explicînd cum se electuează perceperea și transmiterea concretului.

M. Breazu avertizează asupra pericolului reprezentat de naturalism și de abstractism, ca a-baterii ale procesului de selectare. Continuuînd să reiveze diferențele dintre cunoașterea teoretică și cunoașterea artistică, a autorul studiului arată că în timp ce omul de știință constată existența obiectivă a unor fenomene din realitate, artistul apreciază, valorifică laturo impresionantă a acestora. De aici coloritul emoțional, specific artei.

Tot în „Cercetări filozofice” nr. 1 se publică studiul „Critica teoriei echilibrului între antiteze” (de asemenea fragment dintr-o lucrare mai amplă) de R. Tomoioga, în care se explică pe baze științifice influența pe care teoria idealistă a echilibrului între antiteze, înșușită și promovată de Ion Eliaade Rădulescu, a avut-o asupra activității politice și, în mai mică măsură, asupra activității culturale-literare a scriitorului. Teoria echilibrului între antiteze și combatută cu mijloace sigure și susținute, inclindu-se lazoarele el pre-cum și consecințele negative pe care le-a avut.

Activitatea științifică a colaboratorilor revistei „Cercetări filozofice” pe tărîmul esteticii și istoriei literare, continuată în acest mod constructiv, nu poate duce decit la rezultate bune și utile.

Croniciar

PETRU DUMITRIU: Cronică de familie (IV)

Amosera în care trăiesc eroii contribuie din plin la tensiunea generală, ajîmîndu-i pește și obligîndu-i să se desființeze pe plan cultural, sălde, mitorcă și revanșăm pămîntul, mitorcă sau frunzele de pallasină și cocula care trece în umbra verde străpunsă de lanțele de lumină ale soarelui de culoarea aurului verde”. Pe malul unui lac similar dispar Ghiglii Duca cu Elvira. Zina și nămepe, climatul erotic, în care odată cu flora exuberantă și fauna minuscă a insectelor mișună agitată de instinct, intensifică pînă la aiurare chinurile de adolescență ale lui Dim Cozianu („Viața la țară”)! Altmersa nu incinge numai simțurile. Eustaiju Cozianu face dramul către moșia recent dobîndită, unde avea să se ommul, tot vara, în zlua de Sf. Ilie cind, apa cum spune un viziunț raiu prevestitor: „Arbează cîmii de căldură”. La oras, mediul imediat apăsător, dens, străbătut de senzorii zăinice, premergînd evenimentelor boțitoare, oribile, singeroase. Ca și natura, interiorul e și el „excesiv”: suprabundant, vechi și provocator de patimi. Tonalitățile preferate ale scriitorului, verdel și aurul predominant și negri, dar cu nuanțe sîmne, amofie, întunecate, fulbur. Pînă și nuanțele vii din tabloul și covore, lumina însăși filtrată prin draperiile somptuoase comunică ceva tenebros ca și cum obiectele ar participa la urzile oamenilor, la perle și crimă. Uneori îi se pare chiar că ele asistă la apetele scelerate cu nu știu ce ironie ieșită din imobilitatea și tăcerea lor complice. Alexandru Cozianu și Lăscaru Lăscaru, trecură printr-un sealaș verde unde nu ardea decit o candelă și intrară într-un al doilea, cel din urmă din partea aceea a casei și cu desăvîrșire în întineric, afară de dreptunghiul galben pe care-l arunca pe jos. În dreptunghiul acela se vedea un fotoliu mare, verde. Corespondența dintr-un decor și persoana devine alt de strîns incit în cazul lui F. Niculescu pare de-a dreptul oculta, demonică, în sensul teatral: „Mantia roșie, capul albastru, trupurile galbene și frunzișurile de bronz și, dedesubt, în negru, Fănică Niculescu în frac, turturii, cu ochi bicolori și sprincenele înalte diabolice. Poate are și acum în buzunarul de la spate, cum poartă gangsterii pistolul, Exercițiile lui Ignajlu de Loyola”. Impresia totală e de intrigă fatală ca în tragediile Renasterii.

Cronica literară

Tragedie, „Cronică de familie” are nevoie de cor. Sarcina și-a asumat-o autorul, prin comentariile sale frecvente. În două-trei rânduri pe larg, pe alocuri în fugă, a evidențiat „demonismul” creațiilor sale (vezi partea a doua a cronicii noastre). Nu odată face psihologie socială, deslușind mecanismul luzilor lumii pe care a plămădit-o. Alteori se erizează în critic îndreptată al tarelor, plăcerilor și gusturilor artistice ale acestuia, arătînd deturarea decadentă orgiaea a jazzului de la linia lui populară primitivă. În astfel de cazuri întreprinde incursiuni ample, — sprînjine mai cu seamă pe istoricii și moralisții anticitățiții (Tacit, Suetoniu, Tuclidie, Plutarh) dar presărate și cu trimiteri biblice, — pînă la originile unui morav sau altul. Referințele la clasici, cu precădere la concepția elină, accentuează gravitatea păcatelor și ridică „Cronică” ca încă o treaptă pe scutul tragediei. Oricum ar fi, vast sau aluziv, pronunțat lapidar sau aspru și retoric ca de un profesor cu bratul întins spre acuză, comentariul se erva profic, anticipînd soarta eroilor în bloc ori individualist, potrivit rolului lor.

omului de tip aristocratic, și deci nu e numai socială și morală, ci și biologică, existențială am spune, dacă termenul nu ar fi echivoc. Oamenii lui Balzac rămîn în anume latini, oameni (Rastignac, Rubempré). Oamenii lui Petru Dumitriu alcătuiesc, ca variante ale unei spețe, un „bestiarium”. Pe scriitorul romîn îl interesează cristalizarea instantanee a impulsurilor, convertirea lor cit mai grabnică în act. El este un scriitor al faptelor și pornirilor nude, stilul lui e sintetic și de un realism frust, sălbatic aproape. La Balzac, la care întinșim generoși, își capabili de jertle, orizontul lasă deschise cîteva puncte luminoase. La Petru Dumitriu, zarea e complet opacă, netolind, cum am văzut, fericea nici egoistă, conform ideii că într-o societate și declin și gloria e amară și succesul la aspectul eșecului. Față de boierii scriitorului o de un scepticism întransigent, teoretic, lumea lui e o castă perfect zăbrălită, distingîndu-se și de aceea a realiștorilor noștri clasici). Iată de ce credem că modelele sale n-au fost balzaciene. De astă dată sugestiile i le-au inspirat tragediile antice de genul Atrilzor Incestușii, prin determinismul lor riguros, și tragediile shakespeariene ale marilor amblișii, prin clocotul pasional și culorile lor contrastante. Richarzii, Henricii, Eduardii, sînt Cozienii și Vorvorencele însă, mutații mutandis, căci lipsa de grandoare în fel „oricit de spectaculos ar fi consumul de voință al personajelor autohtone, lipsa de libertate și de înălțime etică a conștiinței (Serban Romano e inferior dramei lui intelectualului și lipsa de elevație a limbajului pottelor, îl ține la distanță de sublimite tipuri elene și shakespearlene. Poate și ceva din viziunea dantescă a înfrat în „Cronică de familie”, deoarece în principalele piese care o compun păcatele sînt expuse separat, ca în bolgile infernului.

Lucru ciudat la prima vedere, ceva din nelămurirea eroilor săi se repercutază într-un sens și asupra autorului lor. Lăsîndu-se fascinat de propriul lui „demon” pe care l-aș denumi, poate impropriu, pasiunea pentru pasiuni, pentru faptul brat, captivant, pentru „păcatul” ca atare, el calcă exigențele severe ale tragediei, în cîteva bucăți ca „Viața la țară”, „O zi foarte plină”, sau chiar „Plăcerile tineretului”. Să ne înțelegem. Obiecția noastră oglindește perspectiva noastră care este a uniității tragice, stringente. Cîtele aparte, sînt interesante, ca pictură de moravuri; în ansamblul cărții, nu adăugă însă mult la cunoașterea personajelor centrale respective, întrucît acestea au fost parțial epuizate în „nucleul” anterior. Chiar istoria lui Gherson, („Niste oameni foarte ocupați”) ilustrativă pentru relațiile dintre boieri și burghezi, nu face corp comun, în sensul strict al cuvîntului, cu restul. Cu alte cuvinte, povestirile menționate nu au caracterul necesar de mici tragedii consecutive, al celorlalte. În „Bătălia pierdută”, unele capitole suferă de același curs, abătîndu-ne prin pitorescul lor crud de la obiectivul principal, destinul lui Dimitrie Cozianu. Iar „Aquarium” ar fi cîștigat dacă influența lui Fănică Niculescu s-ar fi exercitat la un moment dat de-a dreptul asupra lui Șerban Romano, adîncindu-i deruta. Să ne consolăm cu melancolia că și „Sunul Homer dormea cîteodată?”

Dacă „Cronică de familie” este o tragedie închisă, nimeni nu încercă măcar să lasă din carcera eului, rupînduși legătura de pe ochi, pecetea transmisă de Davida, cea care „nu înțelege, n-a înțeles și nu va înțelege niciodată?” Scriitorul răspunde da, atrăgînd atenția — de cele mai multe ori a morții — capabili să răcoalească fundamentele eroilor, sălă pună față în față cu ei înșiși, dar și de o forță morală excepțională. Calitatea

LA IARMAROC

Nu am aruncat cu pârlăria în cini, și nu m-am dus în toată lumea, precum fmi era gândul, și nici carte poștală lui Ionel al tătei. Tăta nu s'am trimis, fiindcă deși acum aveam certificația în mână, din care și unul mai hultul, mai greu la cap ar fi văzut de cită delectația sînt în stare și cu toate că din frumos precum fusese deveneam din zi în zi un frumos și jumătate, iar pe deasupra mă descurcam, pasă-mite și cu franțuzeasca, totuși, mult viașii mei bocancuși încă nu izbutise tătăia să mi-i cumpere.

— Văra asta, fmi făgădui însă el, să știu bine că prădez biserica, dar după ce string pînea cea albă, tot îți cumpăr!

În nădejde asta, îndată ce-am intrat în vacanța cea mare, m-am dus cu el, cu mamaia și cu Ileana, la cîmp la Conțești, să secerăm secara. Aveam în văra aceea semănate zece prăjini de secară și tocmai erau bune de dat jos, fiindcă ardea ogorul nu alțvea, așa se pîrguia la soare. La ai mei însă li s-a cam stricat linima cînd au văzut că se pîrgia pînea la git, holidia noastră de pe Conțești era mai mult pat decît spic, iar spicetele cam fără de grăunte și cam caepile în pripă, fără vreme. Asta însemna că secara era cam luhchită și cam pripită, iar din pricina ploilor se mai culcase pe ici și pe colo la pămînt, poligîndu-se din picioare și buicîndu-se, încîlcîndu-se, săraca.

Cu toate acestea, am prins a o tăia cu secara și bătă cu mamaia, mază, rîchea și mai ales palămida și celelalte burulenii care ne rupeau sporul ori ne zgîriau miinile și picioarele. În urma noastră, soră-mea Ileana, neagră ca un gîndac, legată cu o basma albă pe cap, aduna mînușchiurile secerate, clădindu-le pală cu pală și rînduind din cite patru-cinci din acestea snop lîngă snop și plîngîndu-se de toți spinii care-i înlepuau pămîntele ori li spîrgneau calcilele. Către seară, așa cam pe la cincisprezece, cînd a început să mă răcori vremea, am pornit legatul snopilor, apoi odată cu înserarea, în loc să-i mai clădim în jumătăți și să lăsam astfel clăile pe ogor, am încercat o căruță barosană, din toată recolta ceea, și ne-am îndreptat spre casă. În zilele următoare, tătăia a răzăluit un pelic de iarbă, undeva în spațele casei, a făcut o arle, și așezînd snopii jos, a început să-i bătă cu mamaia, mază, rîchea și mai bine i-a zgîhuit, astfel, bătîndu-i pe toate părțile, în vreme ce și mamaia cînta boabele cu căldărea, undeva în fundul grădini, vînturîndu-le și lăsdundu-le să cadă jos pe-o rogojină, iar pleava, gozul, hucul și toate celelalte resturi fără de folos, să se ducă, zburate de vînt, la naiba. Intre acestea, nu de parte, în marginea satului de din jos, drept dinaintea ogrăzii lui Ghiță a lui Iordache se auzea tîștînd și dînduind mașina de treier, adusă de la curtea de la Frank. Din zi în zi în noaptea umbra batzoa acolo la stanția din capul satului, treierînd stoguri de grîu, de orz, de ovăz și de secară. Tătăia însă nu se îndurase să dea pîinea noastră prin mașină, deoarece cîntarugiul boiereșc îi hărășea oculo cite zec și cite douăsprezece kilograme din sută vamă. De asta a îmblătîo el singur cum a putut, a pus-o în unsprezece săcușori, și gata poveste.

Într-o simbiță noaptea, s'aburcat patru saci plini burdî în coșul căruții, iar în zori a înhamat caii la oiște, a zvrilit hăjurile pe ei și am pornit apoi tîspatru la țig la Darabani, să facem rost de parale. De la noi și pînă la Darabani nu-ți trebuie mai mult ca doua ceasuri bune. Am ieșit din Alba pe la ariă boierească, pe urmă am făcut-o hăisa la cîmp pe drumusorul fumuriu avrîrit, ca un capăt de apă peste islazul Turcanilor, am urcat sus pe la Andrei Buliga — moșneagul, și apoi am dat la loc drept. Tătăia ședea alături de mamaia, dinainte pe-o scîndură pusă de-a curmezîșul pe loitreele căruții și acoperită cu un macac de lînă, țesut învîrstat în două ite. În spațele lor, pe sacii învelți cu două brațe de iarbă, stam eu și cu Ileana, buicîndu-ne ochii somnoroși în toate părțile. Inapoi noastră se vedeau galbene și nalte ca niște maluri surpate, gîrele de grîie boierești, iar sus pe virfului acestora, vîrșindu-le coama, se deslueau făpturi omenești care rînduiau snopii deasupra. Într-un chip anume ca să nu răzbată care cumva ploaia înăuntru să ude, să mucegiască și să aprindă astfel pîinea. Dincolo de șirele acestea, între care pîcila o batoză ce nu se ză-

rea decît ca o caradașcă, dincolo de Lupeni și dincolo de satul Vatra, se întindea pînă în capătul privirilor cîmpul înecat în abureala dimineții, cîmpul stăpînit de țărani din partea locului și mai ales de Frank, de Ciolac, de Ursian, de Rozin și de alte albaștrimi asemenea. În prezîmia noastră, pe la Rotunda, pe mirîștea de pe care abia se ridicase strînsura, arau pluguri boierești, iar înainte de parte, pînă dincolo de valea Bărăncii și pînă în malul Prutului albastru pe care se gheceau moșile țele morilor de apă, creșteau popu șoalele cele lucrate în parte cu boierul, se deosebeau harburării și se vedeau pe șes stîni și turme de oi înolînd în zorii subțiri de pîcică. După cumuna de frunzetură a pădurii de la poiana Turcului răsărea soarele, ștergînd cu batista albaștrimele cerului și cădeau snopuri de raze peste codrii Carabatului. Tătăia în demna caii și moșia de somn, fiindcă noaptea fusese cu ei la pîscut, în Găureanca să-i facă butie de iarbă și să-i sature astfel pentru o zi și

— „La Barbă Lată...”, „La peștele de aur...”, „La ursul din Africa...”, „Mîncări calde și reci, proprietar Nicolae Găitan”. Restaurantul „La Bordenianu...”, „Farmacie”, scria alundeva pe-o firmă în vreme ce pe sticla geamului se vedea zgurăvit un om care se ciocnea la tîmplă cu o pîlulă, Procopie „Ghiță” „Papa-mare” Limonada... Foto-Lux-Talic. Pălării de dame... Miresa... Tînichigerie... și nu mai fîn mînte cum „cînd tătăia, abia crouindu-și loc, trase pe dreapta în medeanul cel mare. Aici, căruțele erau dezînamate, caii stăteau legați la coșul căruțelor, cu buturile băgate în lucrerna, carele ședeau cu proțapurile în sus, iar printre ele, înfîngîndu-se și țerîndu-se, lăudîndu și marfa, umbra puzderie de omenime. Ileana se uita după un bătrînel schiop și spînic care învîrtea rar de manivela unei flășnete pe care o avea legată la git. Din lădișă cea fermecată, lăcută cu roșu, se auzea un vals înadîduș, iar deasupra ei, pe buza unui castro-nal albastru stă, zgribulit un papagal verde-brătuciu, dînd cite un bi-

aflat că-i cizmarul la care voia tătăia să-mi facă bocanci de tocmală. Auzindu-l cum spune că nu-i rost să vindem secara, am prins a plînge, în vreme ce tătăia s-a dus cu meșterul nu știu unde, fiindcă de undeva din stradă îl striga unul al lui Fliscă din satul Vatra, și apoi dus a fost. Rămăs cu Ileana și cu mamaia, am prins a molăi în tăcere din pîinea și din covrigul ce ni-i adusesse, și ne bongheam tustrei ochii la toată blestemata aceea de bogătae a Darabanilor, de care nu ne puteam atinge. De ciudă și de inimă răd, mamaia mărturisă că iar a stîrnit durerea de măsele.

— Să te ferească Dumnezeu de moarte la tinerete, sărăcie la bătrînețe și boală la drum! Incepu ea a se văita.

Peste puțin, trecu și zăbovlî lîngă căruța noastră o femeie, crișoasă și iute de nu mai încăpea în piele, una al lui Brumă din Lupeni.

— „Dă' mai stați? o întrebă ea pe mamaia.

— Mai stăm, că încă n-am vindut

mai patru flîște de rachiu am luat... numai două singeapuri, — mai adăgui el, scoțînd un șpușor ca de-un sîrlet de litru, umplut pe jumătate.

— De unde-ai avut parole pentru otrava asta? îl luă la trei păzește, mamaia.

— Fliscă, se apără tătăia, el m-o imprumutat. Are și el bătut măruț, și se chitește să-l deie la școală mai departe. Ne-o pofti să venim la Sintămărie, la dînsul, la hram, în Vatra! Hai, ia și cinstește tu!

— Mai bine luai ceva mîncare! spuse mamaia. Și-n afară de asta —, ce-ți trebuia să te-mdatorezi? Dato-ni ca pecinginea: nu plătești, se-mînde! Ce n-ai luat ceva de mîncare?

— Ce mîncare? se oțări tătăia. Aici la Darabani mîncare? Aici fi țară nemțască, locul s-o pîrlească: face băliguța cît vrăbiuța!

Mamaia luă sticluța, trase o dușcă bună, apoi zise:

— O!, urit mi-i mie omul băutor. N-am încolto, că mă dor iar ocele cele două de măsele, altfel să nu văd băutură bețivă în ochi!

Tătăia îi trecu sticla și Ileanii, dar soră-mea numai cît puse limba, că se strîmbă și-mi dădu șpușorul mie.

— Iți sîrut cîntea, tătăia! am zis eu, închinînd ca un om mare și trăgînd un git numai cît ar înghiți o rînducică.

Era un fel de chidăș, amîlduit cu dracul știe ce, un rachiu lare care-ți ardea gitul ca chibritul. Din pricina asta, restul tot îl bău mamaia.

— Iaca parcă mi-ar fi luat cu mîna durerea de măsele! zise ea.

— Bun! se bucură tătăia, eu mă duc să duc șpușul înapoi și-am și venit tot acum!

S-a dus, dar nu s-a fînut de cuvînt. Cînd s-a întors, parcă avea cîlți la picioare în loc de oase. Venea de-a brațata împreună cu Fliscă, și cîntau amîndoi:

— Si-am zis verde de cicoare,
Plăta-i mică, plăta-i mare,
N-am nimica de mîncare!

Mamaia a clătinat din cap, iar tătăia a fîrînt cîntarea. A îndreptat gurile de ham la piepșii cailor, le-a potrivit grătarele, le-a pus zăbalele în gură și a fîntins lanțul propoțiilor, vîrînd veriga acestora în cuiul de oiște: apoi, luîndu-și zua bună de la Fliscă, tătăia a urcat sus pe scîndura și-a pornit.

— De ce l'asca voastră de dalați! făcu el, crouînd din biciușcă. Pe drum, mamaia a început a-l țîhăi, cerîndu-i scoteala pentru că se cam aburise de băutura și se îndatorase.

— Mai bine te lîpeai de Fliscă, să-ți fi imprumutat niște parole, să dai arzună la botini lui Nică! porni ea a-l zice.

— Las-că am eu grijă! vorbi tătăia. Vin eu miercuri cînd fi țarmaroc, și descure eu treaba. Bine că n-am vindut secara!

— O!, măcar nu te mai lăuda, Ioane. Ești dumneața gospodaru, cum fi cînele joacaru!

— D-apoi și tu, lasă, ai grozavă cheimă la cap...!

— Mai bine te rugai de Ielija, să-ți dele vreo două-trei sute de lei!

Tătăia nici să nu audă.

— Eu?! se zburli el. Să mă cobor eu pînă la dînsa? Apoi, măi fumele, eu, sărăc-sărac, da fasole făcăluite nu prea mînline!

Tot drumul pînă acasă, vorbiră numai așa, de-a hoarta, tătăia fîndu-o pe-a lui, mamaia pe-a ei.

— Las-că pentru bocancii lui Nică, — sîrșiș prin a hotărî mamaia, am să mîmprumt de la badiță Gheorghe! Nici nu știim-neata cînd am să-mprumut!

Cînd am ajuns în cucuul dealului de la Andrei Buliga — moșneagul, cerul începu a se îngîndura, scoldîndu-și podobeale luminoase, iar în mine, audînd că s-ar putea ca mamaia să se imprumute cu parole de la moșu Ghiță, încolți nădejde nouă. Intre felinarele ce începură a clipi sfiorici și colo, atîrîndu-se de cheururile cerului, se ivise luna. Era ușor învăluțat într-un țărâclan ceos, semn că vremea avea să mă vremulască, întîrînd-o spre ploaie!

Moment

Au ieșit oamenii să caute primăvara
Bolnavi de-apăsarea perșilor
Și de umbră,
Au ieșit oamenii
Ca mugurii nerăbdători
De sub coaja neagră
A bătrînelor crengi.
Aerul tremură de neliniști și de chemări
Pămîntul împuns cu milioane de fire
Saltă spre soare!
Ce mai aștept?
Nu peste mult
Și mugurii, și oamenii
Vor da-n floare!

Tristetea

S-abat spre mine umbre și tristeți
Să-năbușe în inima-mi elanuri,
Mă-mprurată, foșnind ca niște lanuri
De buruienii amare și scaleți.

Și poate-ar vrea, oricum, să mă cuprîndă
Sau să-mi îmbie spre-nlămnări cîntarea,
Ar vrea să își găsească întristarea
Un colțior pe-a versului ogîndă.

Și de m-aș răciți ha-hui din rînd
Voi mă-ni vedea prin crișme suspînd
Cu lacrimi sonore de metal.

Dar cît slujesc aci pe baricadă,
Tristețea n-or să mă aibă pradă
Și n-o să mă îndoale nici un val!

Amăgire

Unor tineri

Știi fructul că-i cu sucuri otrăvite
Și totuși te apleci unei isplie,
Sub țipătul culorii care cheamă
Tu bănu o dulceață fără seamă
Și mușii din coaja rumenă, subțire,
Sorbînd otrava fără-mpotrivire.

Al. Jebeleanu

Păpușile din Hiroșima

Păpușile din Hiroșima aveau gene subțiri și miini aurii,
iar seara își rezemau frunța de geamul umbrît, ca niște reverii.

Aruncau spre lume priviri fără înmă, puțin caraghioase,
și le plăceau pantofii de-atlas și trenule lungi de mătase.

Păpușile din Hiroșima au murit,
mîrîndu-se de moartea lor nemărginită.

Au ars într-o clipă, ca o geană subțire,
cu stăpinele lor împreună, împreună cu propria lor amintire

S-a-nțins o liniște ca Marea Moartă.
Impărăția jucărilor a scos stegul negru la poartă,

pentru păpușile cu gene subțiri,
care n-au avut în cine lăsa amintiri.

Păpușile din Hiroșima au miini palide și priviri fără soare
și-și clatină capetele, zîmbăloare.

Florin Mugur

Desene de COCA CREȚOIU-ȘEINESCU

pentru un drum ca acesta, și-l tot auzeam bodogînd în sfîrcule de cîntice!

Amîrît îl omul, doamne,
Cînd se culcă și nu doarme...

— I-leu, Ioanel îl tot deștepta mamaia, la și mină, că ne-apucă a-miaza mare!

Tătăia scutura din cap, întorcea biciușca și da ce da în cai cu codriștea, apoi cînd aceștia își îngăduiau iarăși mersul, domoindu-și trapul, începea iar a mormăi pe nas și a cînta:

Amărit ca mine nu-l
Decit puil cucu-l...

Mamaia îi înșăca din cînd în cînd hăjurile din mină și mai îndemna ea caii. Pe sub aprinzul cel mic, după ce-am coborît valea pe la podul Lip-căneli și pe la Putreda și după ce-am urcat în piept dealul cel tare din dreptul satului Bajura, ajungînd pe viri, nu departe de Teioasa, am cîrînit-o ceala. De aici, țigul ni se arătă vederilor ca o fărîurie plină cu mere țigănci și cu ouă închistrite. Ne-a propiamp de cîmîritul cel evreiesc, ne-înd înaintea noastră se arătă de nu știu unde, ridicînd palma, un surtucar gros cît fatul, cu fălice cît niște mălaie și cu niște pantaloni largi în picioare. Puse mîna pe oiște, și o-pîndu-și în mijlocul drumului, ridică niște priviri iscoditoare.

Pînă la barieră apoi, unde tătăia opt țărâși caii și dădu niște marunțiș unuia cu geanta în schimbul unei țidule numai cît o foită de țigără, nu ne mai întrebă nimeni ce avem în căruță. Drept însă era că nici nu mai avea cînd să ne la careva în seamă, fiindcă toată strada era plină de căruțe, de cai și de lume care foia de ici-colo, mai ceva ca la hram la noi pe Alba, de ziua sfinților împărați Constantin și Elena, cînd se făcea prăznuire la biserică și petrecere pe deal, la horă. Îmi zgîiam ochii în toate părțile, uitîndu-mă de la pravăliile bușete cu hamuri și la locanțele ori crișmele înăuntru căruțelor se îndesau țărani și țărânci, și abia dovedeam să cîlcesc cum pe deasupra ficărei uși, pe pereți ori pe ferestre, stă scris în fel și chipuri, astfel:

leleț, cu pliscul, la fetele care-i punneau cite nu știu cîți lei dinainte. Nu prea departe de noi, pe podișca din lăta unui cort de pînză, căruța lungea făcea zid de netrecut, se vedea un vișjân și un obrăz cu alb și cu albastru și care striga print-un corn de tablă cît un căciuloi de mare:

— Polțiți și vedeți omul care înghite săbii și cocoșul cu două coarne!

Lîngă căruța noastră, pe cînd mă uitam eu așa, dădura peste puțin, gata să rupă oiștea, doi armăsari cît doi harbuși pe care-i strunea de niște hăjuri galbene un popă bărbos și roșu-șeală. Acesta ședea într-un do-car negru lustruit, cu poclul de doc alb lăsat pe spate, iar alături de el, pe scaunul căptușit cu piele, clipea des, din ochii ei cu genele lungi negre și răsucite, o hultăniță de fată ca de șaisprezece ani, îmbrăcată toată numai în alb din cap în picioare, de trebuia să te speli ca să poți mîna pe dînsa. Tătăia îi făcu loc popoi să treacă, iar eu uitîndu-mă după do-car, am simțit că stă înima în mine.

— Să fiți cuminiți! ne spusese după aceea mamaia, coborînd din căruță. Eu mă duc, că iaca mă cheamă tătăia-tu!

Am privit după dînsa cum o ia pe lîngă o tarabă la care o coclîră pîntecoasă zidise o movilă de unt galben ca șofranul, apoi am apărînd-o din ochi cu totul. Intre acestea, pe lîngă căruța noastră trecuseră niște țigări soși, cu fețele ca arama, tăbîrînd în spate fel de fel de clește de foc, valraie, cuiere, pirotecie și belamale legate unele de altele, și avînd de asemenea încărcate și brațele cu fărîurie de tuns oile și cu piepteni de laoc.

— Ți dau eu cîinci lei, minca-te-ai se opri unul din ei și zise că-l ținea, arătîndu-i un pleptene alb de aluminiu.

— Du-te cu noaptele! îl dădu răs-puns soră-mea, lipîndu-se de mine, înfricoșată.

— Nu te teme! i-am zis eu. Dacă ești cu mine, îi sfînt!

Și continuam a cerceta medeanul acela, nemafătîrîndu-ne ochii. Toate bunătățile de toate felurile de bucate erau în zua aceea la Darabani, și ne-măpomenim lucruri de care nici nu vi-ăsăm, am avut parte să văd Foiau încolo și încocoace băietîndu cu țavi cu turtă dulce, cu cofe de brahă și cu cărucioare de îngețată, cu covrigei și cu coarne, cu gogoșae și cu plăcîntele, cu strujeni roziori de zahăr și cu floricele, cu ciocolăți și cu rahat, și vedeam așîderea umblînd țărânci cu cofăiele înflorate cu fierul, abia cumpărate, cu pușori porumbăci în mină, vîrîndu-i cu perchea. Asemenea lor, treceau țărâni cu pelicula de miel, cu căciuli brumării ori comure, calenii deschise, lăutari cu scripcile subțioară, călugării vînzînd cărțile și soldați cu coșurile pline de pătrunjel, de brînză, de carne și de ouă, cucoișe cu umbrele gustînd din oale cu smlîntîă, ologi țupănd de colo-colo pe lopățele și tînguindu-se, oam-neni ciupii de băutura; vedeam sîcîre nou-noițe, legate pe draghimile căruțelor, ori vîrile sub țeturi, în pale, borsărite și țigănci cu ghiocul în mină, vedeam și învățatori necăjiți, veniți pe semne după lefuri, mă rog, ce-am văzut n-oi uita o viață. Apoi dacă ce folos că din toată sărăcia aceea de bogăție care îneca țigul, eu unul nu m-am ales decît cu o coajă de pline și cu un covrig de cel mare, pe care mi-le-au adus tătăia și mamaia, și pe care a trebuit să le împărțesc drept în două cu Ileana. Încolo, am mărăut frățește, tot cu soră-mea, o sticla de limonadă rece, și am stat în țig pînă hăt din jos de-amiază, topîndu-ne la soare de-geaba-degeaba. De secara noastră, nu-l durea spațele pe nimeni, cu toate că tătăia a înconjurat de nu știu cite ori țigul, cercînd să găsească mușterii. Țirziu, cînd să înhamă, s-a apropiat de căruța un țirgoveț nalt, cu ochi albaștri și vorba blăjîndă, a spus:

Bade Ion, pute țigul de pline albă, și-i scapără Darabanilor mă-seaua după un chior! Și banul învîr-tește lumea toată, bade Ion!

Era unul Sulcinar despre care am

secara! lămurii mamaia, fîndu-se-cu mina de falcă.

— Iraa, d-apoi amu-i de vindut grîu ori secară? făcu ea. Al meu om, iaca se gîndea să aducă și el niște pline albă, dău luat niște parole pe camătă. Al dumitale de ce nu ia și el?

— Cum să iasă? întrebă mamaia. Îi girează careva polțița la ai meu? Nu-i girează!

— Dă! zise femeia. Are și domnu' Barzaban dreptate, că nu dă fără gi-ranți! Apoi, cu bună-zlual!

După plecarea ei am întreat:

— Cum adică nu-i girează, mamaie?

— Nu te bagă nimeni să plătească în locul tău la caz de ceva, la un caz de mare scăpăciune!

— Da! la bărbatu-aiștia cum s-o bagat?

— Ei! zise mamaia. Nu știți tu? Pentru cheful lui hatîr, merge moara dir-dir-dir! Bărbatu-su îi în legătură cu domnu' Barzaban, fiindcă frale-sui credincios la pădure și-și ung ochii unui la alții, colțarii! Ce ști tu! A-s-a-i viața asta, Nică! zise unii, cu binele de pe lume să-l mînince cu lingura, alții n-au nici ce duce la gură!

În timp ce-mi spuena acestea, tătăia se ivi lîngă noi cam hobăndu-se pe picioare.

— Iaca, m-o chemat Fliscă să mă cîntescască explică el, algrîndu-se din genunchi. O vindut omul o piele de vacuță... știi, vacuța ceea care i-am vindut-o noi, în urmă cu vreo trei ani. Tare-i mulțumit omul, că i-am dat sămîntă bună de vacă. Iaca, nu-

TRÎMBITA...

mlînire: unii se uitau drept înainte, alții stăteau cu tîmplete în miini, alții cu capul în pămînt, cu frunțile încrețite stranic. Ochii unora se ascuțiseră, al altora erau nemîșcați și cămărați, și deasupra tuturor lampa lumega și bălta ca un bondar, în norul de fum alb. Se auzeau tunurile bubînd, rar, depărtat ca niște hohote de plîns.

Ușa s-a deschis larg, și odată cu vîntoasa și cu ploaia de afară, a intrat un soldat mărunț, un fel de pitic cu bocanci scălbîmbi, cu casca pe ochi. A privit o clipă trupurile adormiților, apoi a scos de sub foala de cort o frînășă. Și-a potrivit-o la gură și iintîi a înfățat un țitl.

— Hei, bătă-te să te bătă... a spus careva, cînd trimbița a început a cîrpi ca o ciocirle, și scotea țitluri rezeți, rezeți, ca de Invîrțita, ca de vîrteje. Pe obraji „civililor” a trecut ca o rază lungă de soare. Mal tare s-au luminat fețele. Soldații s-au ridicat întîi în capul oaselor, și zîmbeau unii spre alții, ba unul a dat un chiot. Și s-au ridicat de-a binelea, și s-au înfățat braț de braț. S-au ridicat și bătrînii de pe lîngă pereți, și-mi aduce aminte ce zîmbete aveau. Ba, unul încerenise zîmbînd, în mină cu un darab de pită neagră, și în ochiul stîng îi lucea o lacrimă. Bătrînele își lăssaseră capetele pe-o parte, zîmbînd, zîmbînd fără sfîrșit, în timp ce spiridușul cu trimbița, urcîcî acum pe un cufăr, îi zicea mai cu coc.

— Vezi? vezi? întreba bătrîna cu broboadă roșie, spre fata cu basma galbenă. Vezi? vezi?

— Vezi? vezi? întreba în neștîre bătrînul de lîngă ele. Parcă n-ar fi război pe lume! Un glas de trimbiță, — și gata! Parcă-l văd printre țeciorii întîiși la pămînt, gata să fie sloboziți în gropi...

— Parcă-s o oștire ingenuncheată! Dar nu vreau să le mai văd... șopotea cu spaimă Filoftea.

— Vorba e că le-am văzut și eu, că dînt-ncolo vin... i-a continuat șopotul un moșneag. Treceam printre rîndurile de căști, și plîngeam în hohote, și-l chemam pe Constantin al meu...

— Eu... a continuat șopotul alt moșneag, am nimerit tocmai cînd un preot citea prhodul. Se urcase pe dîmb, iar în jurul lui erau numai feciorii întîiși la pămînt, gata să fie sloboziți în gropi...

— Și așa, șopotul umbra în lungul celor patru pereți. Și pesemne că toți grăiau încet, de spaima amintirilor, sau poate spre a nu se trezi pe noi, soldații. Careva a spus:

— Grăjiți mai încet, să nu vă audă ei...

La acest cuvînt, șopotul s-a oprit. Se auzea cum grăia prin sonin un soldat:

— Te rog, bunico, crește-l... crește-l... pe Gavriluț...

Apoi, toată gara s-a zguduit cînd a prefîcînd un tren, și spurcî lui înfiorător acoperă strîgăte și chioțe în fața năprasnică. Și iar au început șopotele. Și iar s-au oprit, și oamenii stăteau într-o adună și întunecoasă

Desen de COCA CREȚOIU-ȘEINESCU

îndemnul unei bătrîne, dar atunci ușa s-a deschis. A intrat un om înalt, înfășurat tot într-o pelerină vîntată. A cîmîrit, un creul bocea deasupra morșilor, bocea ca o femeie...

— De Paști, să-i lăi numai decît lui Gavriluț părătuță nouă...

Și unii ochi se subțiaseră stranic, alții erau nemîșcați și mari alții stăteau într-o adună mlînire alții se uitau drept înainte, fîntă în necumă-cut. Ploaia bătea mai repede în ușa înaltă ca de catedrală.

Eusebiu Camilur

Carnet plastic

Expoziția Eugen Ciucă

Cine vizitează expoziția sculptorului Eugen Ciucă, desigur, nu poate să nu se impresioneze...

săturile lui sînt ferme, obraji brăzdați și capul se sprijină pe un grumaz foarte gros...

Este adevărat că această varietate se însoțește cu o anumită disiparitate de stil...

De altminteri, mai mult decât suavitatea imprimată pe obraze, impresionează în asemenea lucrări, puritatea de linii a giului, prelung ca de leabă...

EUGEN CIUCA „George Enescu” (metaliu)

Amintiri la moartea lui G. BACOVIA

(Urmare din pag. 1)

Cuvintele lui, cuvinte de toate zilele, din ziare, din cărți, de pe stradă, le înțelegi și tu, pe toate...

Stau la catafalcul lui Bacovia, lângă trupul firav, pierdut sub proiecțiunile de fier, aproape artificiale în simetria rigidă a candelorilor...

Asa l-am cunoscut pe Bacovia acum trei decenii. Acum noi simțim pînă în fetele și băieții ne-aud spunînd: „Înainte de război” și asta însemnă pentru ei o epocă fabuloasă...

Dacă, noaptea, materia plînge, dacă trec corbii înădănci umbre albe, dacă stăgile cad și scurpe la abator, dacă bargele dorm în noaptea, ce niște animale preistorice...

Copiii descoperă un univers al faptelor, al contradicțiilor ascuțite, al întrebărilor și certitudinilor, care sînt licite imperios spre acțiune...

Am socotit necesar să revenim asupra...

Distanță și contemporaneitate

O prejudecăță estetică mai veche și mai cîzută cu totul în desuetudine — cum au arătat-o printre altele și unele producții lirice...

pră unor aspecte ale reflecțiilor temelor contemporaneității în literatură, deoarece există o oarecare stăruință în a considera sau a se realiza într-un chip simplist acest deziderat...

deci expresia mai înaltă și mai concentrată a tendințelor relevate de faptele de exprimare în particular a generalității fenomenelor...

În anii din preajma ultimului război mondial, alături de marile frământări sociale, s-a vorbit asiduă de îndepărtare de mult despre „distanța epică”, sau despre „distanța dramatică”...

Sint oare aceste versuri apte să evocare, prin convențiile lor imaginare, soarele în amurg și un stindard roșu, prevestitor de războaie etc. etc.

„Noutatea — spunea Malakovski în „Cum se fac versurile” — este obligatorie într-o operă poetică...”

„Distanța” și „apropierea”, precum se vede, duc la gândirea la a ceea ce ar fi literatură „distanțată” sau „realități absolute”...

„Distanța” și „apropierea”, precum se vede, duc la gândirea la a ceea ce ar fi literatură „distanțată” sau „realități absolute”...

Există un anumit fetișism al „totalității” care se regăsește în aceste romane și care a dăruit multă vreme în unele reacții de edituri sau de reviste...

Caracterul militant al artei supărătoare se vede, pe teoreticienii burghezi, în dorința de a păstra „neatinșată” lumea capitalistă, de a se arăta dispusă, într-un exces de zel „teoretic”...

Caracterul militant al artei supărătoare se vede, pe teoreticienii burghezi, în dorința de a păstra „neatinșată” lumea capitalistă, de a se arăta dispusă, într-un exces de zel „teoretic”...

Caracterul militant al artei supărătoare se vede, pe teoreticienii burghezi, în dorința de a păstra „neatinșată” lumea capitalistă, de a se arăta dispusă, într-un exces de zel „teoretic”...

EUGEN CIUCA „Floarea-Soarelui” (lemn de nuc lustrat)

Dan Hăuică

Din nou despre contemporaneitate

(Urmare din pag. 1)

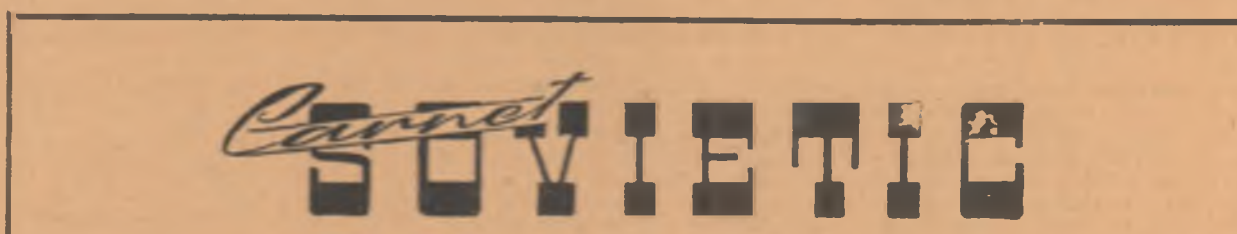
butut să le cumpăr, date asupra trecutului acestui ținuț, la care să adaug tot ce-aș putea culege din cronici și istorie, ca să pot scrie un mare roman al Ardealului...

adevăruț al foarte la lumină, care se cere transcris, cu înțelegere și meșteșug, bineînțeles? Sau, chiar dacă prima temă mi-e prea scumpă și mă sîcîntă prea tare, dacă prima temă s-ar cuveni și ea să fie scrisă...

Și abia în anul acesta mi-a devenit clar, dar orbitor de clar, un lucru pe care îl ațingeam numai în trecut cu gîndul plin acum: că acest sat e o lume întregă și în clipa de față e un mic univers în care se găsește întreaga gamă umană...

Și atunci, cînd voi izbîvi s-o fac, mă voi putea numi, poate, așa cum nădăjduiesc orice scriitor adevărat, un om al epocii mele, rupt din ea, în slujba ei, în slujba zilelor viitoare...

Lucia Demetrius

DUPĂ PLENARA SCRITORILOR... Dădă încheierea celei de-a III-a plenary a comitetului...

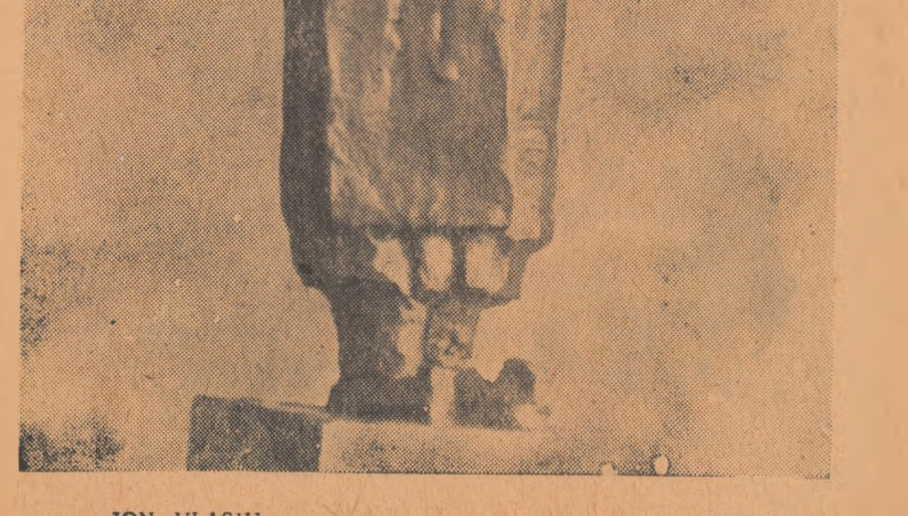
noastră și distreză înțelegerea acestor dinți de parid. Celor dinți de parid care au fost dinți de parid în stîncă legată...

Plenara a arătat, spune A. Surkoo, că din toate opiniile rezolvă anumite probleme...

De rezultatele lucrării plenare s-a ocupat, în articolul său de fond, ziarul „Proeda” din 19 mai...

DOUA MILIOANE DE CĂRȚI LITERARE STRAINE

Biblioteca unională de stat de literatură străină a împlinit zilele trecute 35 de ani de existență...

ION VLASIU „Genezi”

Cronica fantazistă

„Românismul”. — Primele arme ale armii Academice. — Quantum mutatus... Banchet plenar. — Cestiuie importantă. — Un june entuziast. — Un bust. — „Columna lui Traian”. — Cludăta asociație de idei. — Trei slăbiciuni. — Cucu cîntă. — Calcule adînci. — Debutul unui bărbat politic. — „Les Artileurs”. — Dinși și Floricat. — Un curier nemincat. — Activă corespondență. — Cucu strigă. — Tot curierul nemincat. — O invitație. — Tunul pozează. — Curierul tot nemincat. — O invitație. — Operă de artă reușită. — Impozanți solemnitate. — Una din acele căderi de frază... — Observații. — Răspuns judicios. — Iar curierul și lar nemincat. — Cucu!!!

La 1897, se înființase în București o societate națională sub denumirea de „Românismul”, care avea oarecare mișcă fornică de legătură cu Școala Baranuțiană și cu Frațiunea antiindustrială din Iași. — Quantum mutatus... Dumnezeu să-i erte pe bietul Gheorghiu.

Par-mă domnul Hasdeu era președintele, sau cel puțin vicepreședintele „Românismului”. — Quantum mutatus... Pe atunci Ilustrul academician pipăia încă terenul vieții publice; nu era destul de stabilizat încă asupra siguranței succesului Etimologiei, Filologiei, Semasologiei și Lingvistice, unde nîc control, nîc conștientă nu încăp deocandată.

Societatea „Românismul”, însă, ce fu constituită, dăde un banchet mare în grădina Schletter, lângă Cișmeșu. — Iarși Quantum mutatus; — pe atunci erau la modă Schletter și Cișmeșu.

După mai multe toasuri, pîne de fierbinte eterofobie și de înalt șovinism, se puse seance tenante următoarea cestiuie „importantă” onorabilă, adunată generală. „Care să fie emblema societății Romînismului?” — Matei-Basarab i strigă un mun-tean.

— Vasile-Lupul un moldovean. — Mihai-Bravul un oltean. — Ștefan-cel-Mare l un bucovinean. — Lazăr l un ardelen. — Horia și Cloșca l un moș. — Tudor Vladimirescu un gorjan. — Miron Costin l d. Dreche... (de pe atunci încă!)

În sfîrșit, un june bucureștean. — Iul unii băcan bulgar, — foarte aprins la față de căldura, — discutiile, strigă stentorie din cel mai departat colț al mesei și suindu-se în picioare pe un scaun:

„Cer cuvîntul!” — Aveți cuvîntul”, zice d. Hasdeu. Tăceri solemnă.

Junele. — Frate prezident! Fraților Romîni! De ce este vorba aici? E vorba de a găsi o emblemă societății „Romînismului”. Apoi dacă e vorba despre Romînism, să-mi per-miteți a vă spune că noi, înainte de a fi Romîni, suntem Romani!

Toată Societatea. — Bravo! Junele (cald). — Cine a adus pe Romani aici?... Traian!

Toți. — Așa e! Bravo! Junele (fierbinte). — Cine zice „Romînism” zice „Romanism”. Cine zice „Romînism” zice... Ce zice?

Toți. — Traian! Junele (aprinș de tot). — El m propun prin urmare să adoptăm, ca emblemă a „Romînismului”, Bustul lui Traian calare!!!

Aplauze frenetice și prelungite. Propunerea Junei lor roman s-a votat în unanimitate prin aclamație — iar d. Hasdeu, izbit de inspirația June-lui, a scos numaidecît „Columna lui Traian”. Aceea a fost și ea la început călare, pe urmă a mers pe jos și tot mai jos, pînă cînd n-a mai mers de loc. Nu e vorba, a stat ea, dar au mers ele altele!

Să vedeți acum ce caraghioasă e uneori asociația de idei. D. Gună Vernescu are multe slăbiciuni — așa spun cei ce se ocupă cu politica. Eu, care nu mă ocup de dînsa, îl știu numai trei slăbiciuni, și adică: Un ceasornic cu tuc, lina franțuzească și proprietatea d-sale de la Tunari.

Să începem cu ceasornicul. Acesta minută în mașină... bate, nu pot zice, pentru că cucul nu bate... sună, iar nu merge pentru că cucul nu sună... cîntă, trebuie să zic, pentru că cucul cîntă, — a ceașta mașină, deci, cîntă și ceasurile și sferturile.

Să facem acum socoteala... Așa. Care va să zică la d. Gună Vernescu cîntă cucul pe zi, — 2.772 „pe săptămîna, — 11.088 „în februarie, — 11.488 „în „bisextil, — 11.880 „într-o lună de 30 zile, — 12.276 „ „ „ „ 31 „ — 144.540 „într-un an comun, — 144.936 „ „ „ „ bisextil.”

Ceasornicul ăsta îl are d. Gună cadou de la priințul Cuza încă din anul 1894.

De atunci sînt douăzeci și cinci de ani, — un sfert de veac! De cite ori a auzit d. Gună în acest timp cucul cîntînd? — Faceți și dv. socoteala, că eu am ameliț cu alțea cifre.

Tot auzind mereu alțea amar de vreme o pasăre, iarnă-vară, zi și noap-te, de deprinș cu cîntecul ei intră-tă, înțea adeseori ca cîntă, cîntă, cîntă și d-la neli n-o auzi.

Dar totuși, cînd se scoală dimineața d. Gună, după ce se închină, ridică cu sfîntenie ghiulelele ceasornicului și zice cătră familia d-sale: „Zăime beaucoup ce coucou, parce que ce coucou c'est mon debut dans la carrière politique!”

(Ceea ce vrea să zică pe romî-nește: „Îmi place mult acest cuc, pentru că acest cuc este debutul meu în cariera politică!”)

Să lăsam acum cucul să-și cînte cîntecul și să treacă la celelalte două slăbiciuni ale d-lui Gună.

Într-o simăbătă dimineața, leșind de la consiliul de miniștri, un coleg îl întreabă dacă nu merge cîteva zile la Sinaia să se mai răcoarească.

„Merci, mon ser, răspunde d-sa, ze n'ame pas Sinaia; ze préfère les Artileurs.”

(Adică: „Mersi, dragușu, nu mi place Sinaia; mai bine merg la Tunari!”)

(Adică: „Hehei! cine știe? milne, poimîne Tunarii or să ajungă mai vestiji decît Floricat!)

„Dar, de departe, se vede pe șoseaua ce vine dinspre București un nor de praț, care se tot apropie și crește, crește și se tot apropie...”

„Ce să fie?... E un călăreț... Cine este el?... E o stafetă de la d. Pache.

Vorba cea, pînă nu ne potrivim nu ne înceamșim: d. Pache are și dumnealui slăbiciune de ceasornice — dar nu cu cuc, ci la poartă — și de limba franțuzească.

„Chateaus en dehors de la voie. Coucou crie. Envoyé Bratesco hier combatre Coucou, mais disparu; retrouvé chez Sdrăfco, à peine aujourd'hui, était canon Eau va pas?”

(Cum am zice: „Călduri afară din cale. Cucu strigă. Am trimes ieri pe d. Bratescu să combată pe Cucu, dar a dispărut; l-a regăsit la Sdrăfco azi dimineață de-abia; era tun. Apa nu merge!”)

D. Ministru e în foarte bune dispoziții; d-sa rîde cu mult chef și întreabă pe curier, care se șterge, obosit, de asudeală:

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

„Ai mîncat?” — Nu, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Laissez, vous allez voir quand il sera fumé.”

(Asta o traduc că e mai grea: „Nu e prea alb, mon ser, pentru un tun?”)

— Lasă-l, să-l vezi cînd o fi afumat!”

Adunarea se împrăștie plină de admirație.

D. ministru zărește prin mulțime pe bravul călăreț cu săfeta stînd mai la o parte, foarte deprins de priveliștea împunătoare la care a asistat:

— Ai mîncat?

— Nu, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

— Ți-e foame?

— Da, să trăiți!

„BLUZE ALBASTRE“

— 25 de ani de la apariția revistei —

Sînt figuri puternic gravate în epoca lor, ce rămîn, pentru acei care le-au cunoscut, ca o efigie permanent vie a acelor timpuri. Îmi demonstrăm acest lucru citind ultimul număr al excelentei reviste franceze „Europe”, consacrat cu prilejul a zece ani de la moartea scriitorului și luptătorului comunist Jean Richard Bloch, evocării lui. El rămîne pentru Franța teribililor ani ai luptei antifasciste și ai ocupației naziste mărturia puternică a suferințelor și a eroismului acelor ani, el însuși fiind un fragment dur și incandescent al acelor dureri și eroism. Alexandru Sahia rămîne pentru acei care l-am știut una din acele figuri prezente ori de cite ori ne aducem amînde de teribili ani ai luptei noastre antifasciste, ai aprigei ofensive ideologice de clasă. El era publicist comunist, călător, pîlă neabătută, soldat mureau la post al partidului în ilegalitate. El era cro-niclar vehement al contradicțiilor stringente pe care le trăia burgheza ce-și căuta salvearea în teroarea fascistă, cronicar al vieții proletariului condus de partid în lupta împotriva patronilor exploataatori, a politicienilor înrăiți, era minutor neobosit al cuvîntului — armă mereu în atac. El era cronicar proceselor întinate împotriva comunistilor, a jurnaliștilor răsculați în Tatar-Bunar, a intelectualilor antifasciști. Alexandru Sahia era un purtător de cuvînt al partidului în orientarea și misiunea literaturii realiste, socialiste, active, el, cel dintîi exemplu. Împotriva noianului de publicații bulgărești, legionare, incitatoare la crimă și la misticismul regimului fascistismului se ridicau publicațiile aparute cu sprîjinul partidului, în jurul cărora se adunau, echipe de șoc, comentele intelectualilor progresiști. Alexandru Sahia cunoștea puterea cuvîntului scris, necesitatea lui în contraatac, care nu trebuia să fie mereu prezent: să mobilizeze, să demaște, să scrie adeverul. Sahia a condus apoi „Voc nou” și „Bluze albastre”. Titulul acesteia din urmă exprimă tot ce trebuia să fie și a fost această publicație. O revistă pusă cu totul în slujba cauzei clasei muncitoare, a luptei ei. O publicație a proletariului, subintitulată „revistă de literatură proletară”.

„Bluze albastre”, revista lui Sahia, nu reflectă deci simțul dulceag al currierilor elegiace, ele nu erau o melancolie. „Bluze albastre” ale lui Sahia erau pămînteste, cu pețe de ulei și de juningine; în ele bateau, puternice, înfăcărate, pline de nădejdi și de încredere, inimile proletariului. „Bluzele albastre” ale lui Sahia nu erau salopeta de mătase pe care și-o îmbracă poezii să se arate la crenelul turnului lor de jîde; erau ale echipei de scriitori și gazetari revoluționari care luptau cot la cot cu armatele din fabrici, din mine, conduse de partid. Erau un steag care anunța biruința ce urma să vie, erau ghidul revoluției istorice. Ele continuau un strădanie mare și sfîșiat de teroarea reacțiilor, dar care mereu se îndalță fiindcă țineau de lupta înfrîntă a celor mulți. Erau cronica vie, acută, a realității, a unei lumi eroice care-și reclama dreptul la viață, la libertate, la omie. Era publicația pe care partidul o încredințase lui Sahia să facă din ea o tribună a cuvîntului său, a avertismentului implacabil, și Alexandra Sahia și-a îndepîntat sarcina.

Acum 25 de ani „Bluzele albastre” au lăturat în lupta partidului și au rămas în muzeul glorios al acestei lupte, în fața căruiu nu putem trece fără să strîngem mereu mîna lui Sahia, înțeleptă pe acest steag.

Gh. Dinu

FALSTAFF
(Constituționalul I, 32, 23 iulie 1889)

Notă. În același ziar și sub aceeași semnătură au mai apărut cunoscutele buciști A zecca mazăș (la 15 iulie 1889) și Cronica, mai lîrziu înființată 25 de minute (la 8 august 1889).

Victima lui Caragiale e de data aceasta cunoscutul politician George Vernescu, doctor în drept de la Paris, deputat în divanul ad-hoc în 1859, ministru în cabinetul Bozianu sub Cuza, factor important în „coaliția de la Mazar-Pașă”, pentru răsturnarea guvernului Lasca Caragiu (1876) și ministru în cabinetele Manolache Costache și I. C. Brătianu (1876 și 1877); ca liberal-dizident, se coalizează cu Dimitrie Brătianu și cu Lascăr Caragiu, formînd partidul liberal-conservator și contribuie la răsturnarea lui I. C. Brătianu, în 1888, ca să fie ministru de justiție în cabinetul lui Th. Rosetti și ministru de finanțe în guvernul Lascăr Caragiu (din martie în noiembrie 1889).

(În subsidiar, ca temă, științura galomaniei de care suferea protipendă). Caragiale a atacat totdeauna șovinismul, ca manifestare individuală sau colectivă. Cultul limbii romînești era forma superioară de afirmare națională pe care o preconiza. Răspunzînd unui fost membru fondator al societății Romînismul, Tudor Vernescu, director al Casei de depuneri, care-i felicitase cu ocazia împlinirii vârstei de zece ani, Caragiale îi amintea de acele vremi, pîndînd însă accentul pe factorul național al limbii: „...dumneață, acel lînar entuziast de odinioară din Societatea „Romînismul”. Își mai aduce amînde, firește, și desigur, cu multă evlavie, Trăiască frumoaș și cuminea limbă romînă! Fie în vecei parteră cu sfîntenie această ocupă Cară-de-boerie a unui neam călît la jocul atlor încercări de pierzare” (inedit, cu data 2/15 februarie 1912, Schöenberg-Berlin). E o impresiionantă definiție a limbii și o replică semnificativă din partea marelui scriitor, fanatic, dacă se poate spune, al expresiei artistice, cu excluderea tuturor celorlalte fanatismes.

Dar d. ministru zice apoi încet d-lui primar: „Mon ser, est-ce qu'il n'est pas trop blanc pour un canon?”

Șerban Cioculescu

„Patul lui Procrust”

Emiliei aduce după sine pentru Ladima, care nu poate suporta evidența, sinuciderea, ca singura posibilitate etică. E într-o oarecare măsură un fapt eroic de a ispăși eroarea de care s-a făcut culpabil, de a ieși din propria sa piele.

Fred Vasilescu pierde într-un accident de avion care are loc în împrejurări ce lasă să se bănuiește o intenție sinucigașă. Cu doi ani înainte de moarte Fred rupsese legăturile cu doamna T., continuînd totuși s-o iubească. Autorul nu dă, în roman, răspunsul direct al acestui mister. Mai mult, în finalul cărții, conchide că „taina lui Fred Vasilescu merge, poate, în cea Universală, fără nici un moment de sprîjin adevărat, așa cum singur a spus-o, parec un alient urmează legea lui lui”.

Și totuși misterul nu e impenetrabil. În cazul lui Fred ca și pentru Ladima revelația femeii iubite a însemnat o răsturnare catastrofică. Pentru Fred Vasilescu, doamna T. a fost o femeie de care s-a apropiat cu siguranță, brutalitate și indiferență rece de mascul care își disprețuiește partenerul feminin. Cînd acesta i s-a înfășinat în lumina oritoare a valorii sale sufletești, atunci a început drama lui Fred Vasilescu fatal consumată prin moarte.

Există deci un echilibru între aceste două istorii de dragoste. Căpîl Ladima — Emilia este mai veridic. Rezolvarea dramei lui Ladima, de asemenea, Drama lui Fred Vasilescu

Sorin Arghir

DESTINUL INTELECTUALULUI

În jurul operei lui Camil Petrescu, remarcabilă prin vivacitate spirituală și subtilitate, s-au purtat adevărate bătălii literare. Admiratorii fanatici au încercat să spargă cu de-tractorii consecvenții în palmă. Scriitorul însuși, neafectînd delăsarea, s-a amestecat în luptă, apărîndu-și cu inteligență și subtilitate, ceea ce era adevărat. Memorabil este „Falsul tratat pentru uzul autorilor dramatici”, redactat întru sprijinirea piesei „Mioara”, a cărei reprezentare a suscitat discuții inversunate. Scriitorul are vocația polemică. Temperamentul pasional, febrilitatea, sînt însușirile unui luptător care reacționează prompt și acut, cheltuindu-se cu sferoaze.

După patru decenii, peste adversități și care s-au dovedit emfere, opera lui Camil Petrescu s-a impus definitiv și autorul ei și-a câștigat, în opinia publică, locul care i se cuvenea de drept.

Cel care debuta ca poet s-a realizat în proză și dramaturgie.

Personalitatea literară multilaterală, Camil Petrescu este, prin cele două romane scrise înainte ultimului război mondial — „Ultima noapte de dragoste, înția noapte de război” și „Patul lui Procrust” — unul din cititorii romanului românesc modern.

Primul roman mai vadea slăbiciuni de compoziție, suferea de lungimi și înegalități. „Patul lui Procrust”, care i-a urmat, este însă o lucrare de maturitate, opera unui scriitor stăpîn pe toate potențele scriiturii sale.

La primul contact, romanul deconcrețea. Scriitorul se declară, de la început, un simplu mijlocier între cititor și eroii care-și istoricesc înfîmțările. Primele trei capitole conțin scrierile unei sîrăni doamne T. adresate autorului. Acesta îi sugerează să încredințeze hîrtie o seamă de fapte interesante trăite. Celelalte capitole ale cărții conțin jurnalul lui Fred Vasilescu, aviator sportiv, fiul afaceristului Tănase Vasilescu — cunoscut din romanul anterior — pe care de asemenea autorul îl îndemnează să scrie, întinid că Fred Vasilescu ar avea „ceva de spus”.

În demersurile lui Fred Vasilescu se înființă două planuri ale cărții. În buduarul Emiliei, semi-actriței, mai degrabă prostitută, Fred descoperă un vraf de scrisori adresate acesteia de către poetul Ladima, sinucis înaintea cu citeva luni. Pe Ladima, Fred l-a cunoscut în împrejurări care-i reamîntesc pe doamna T. Fred Vasilescu evocă izbirea sa pentru doamna T., face cronica înfîmțării cu Emilia și, transcriind scrisorile lui Ladima, recompune legătura dintre poetul sinucigaș și ac-

tu la o parte și ochii miștîți; dintre mastile aduse frumos pe buză și barbionul țare șifonat, scapă un suris de o înaltă placiditate; — un mare moment psihologic minunat de bine prins — o operă de artă reușită. Lume multă; Impozantă solemnitate. D. ministru își încheie discursul de inaugurare cu una din acele căderi de frază, al căror secret numai d-sa îl posedă: „Enfin, Messieurs, on se sent bine fort quand on a des Artileurs et un canon...”

(Nici asta nu v-o mai traduc c-o stric).

Dar d. ministru zice apoi încet d-lui primar: „Mon ser, est-ce qu'il n'est pas trop blanc pour un canon?”

„Patul lui Procrust”

Emiliei aduce după sine pentru Ladima, care nu poate suporta evidența, sinuciderea, ca singura posibilitate etică. E într-o oarecare măsură un fapt eroic de a ispăși eroarea de care s-a făcut culpabil, de a ieși din propria sa piele.

Fred Vasilescu pierde într-un accident de avion care are loc în împrejurări ce lasă să se bănuiește o intenție sinucigașă. Cu doi ani înainte de moarte Fred rupsese legăturile cu doamna T., continuînd totuși s-o iubească. Autorul nu dă, în roman, răspunsul direct al acestui mister. Mai mult, în finalul cărții, conchide că „taina lui Fred Vasilescu merge, poate, în cea Universală, fără nici un moment de sprîjin adevărat, așa cum singur a spus-o, parec un alient urmează legea lui lui”.

OASPEȚI STRĂINI LA SEMINARIUL U. N. E. S. C. O. DE LA SINAIA

GEORGES COLLARD (Belgia), DR. LIVIO LABOR (Italia), DR. ROBERT S. SMITH (Elveția), PAUL JANKOWSKI (O.N.U.), ALLAN DEGERMAN (Suedia), HUGH WALKER (Anglia), MAKARTEV (U.R.S.S.), BASIL SIMONIDE (Grecia), ALFONSO CRESPO (O.I.T.—Geneva), DR. ANOUSHIRAVAN KHOSHKISH (Geneva)

EDUCAȚIA ADULȚILOR în discuția Seminarului U.N.E.S.C.O.

Săptămîna trecută m-am aflat în fața unei teme surprinzătoare, neobișnuită pentru modesta mea pană reportericească și pentru carnelul meu de reporter. Am fost trimis la Sinaia să scriu despre Seminarul U.N.E.S.C.O., prima consfătuire internațională pe linia Organizației Națiunilor Unite organizată în țara noastră.

pentru realizările noastre în domeniul literaturii. Din partea Institutului O.N.U. au luat parte la Seminar următorii reprezentanți: Paul Jankowski (de la Oficiul de Informații O.N.U.), Nita Watts (comisia economică pentru Europa), Alfonso Crespo (de la Organizația Internațională a Muncii), dr. D. K. Rijkels (de la Organizația Mondială a Sănătății), dr. Robert S. Smith, Secretar general al Interim al Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite și șefii. Lucrările s-au desfășurat în două comisii, reunite zilnic într-una sau două ședințe plene. Rapoartele au fost completate cu proiecte de filme documentare realizate fie de organizațiile O.N.U., fie de țările participante la Seminar.

Delegațiile au prezentat numeroase rapoarte privind problemele complexe ale educației adulților în țările respective. S-au înfățișat adesea experiențe diverse, relevându-se efortul comun de cunoaștere reciprocă și de necesar în adâncirea necenzurată a colaborării internaționale.

Delegația noastră a prezentat câteva rapoarte și comunicări privitoare la experiența și realizările României în domeniul educației adulților. Astfel, vineri, prof. Stanciu Stoian a vorbit despre „Educația adulților și progresul economic-social în R.P.R.”. Aș vrea să relev faptul că delegații străini au fost impresionati de cifrele oferite de rapoartele române, cifre care oglindesc progresul remarcabil înregistrat în acest domeniu în țara noastră. Faptul că, practic, alfabetismul a fost lichidat în România, a provocat un interes deosebit cu atât mai mult cu cât în multe țări din lumea aceasta consfătuirea a fost o problemă dificilă și nereluzată. După datele furnizate de UNESCO, în întreaga lume peste 200 milioane copii nu au locurile de școală. Peste 55% din numărul persoanelor trecute de 10 ani, în întreaga lume, nu sînt școlari. Dacă în România, în afară de faptul că în țările socialiste europene neștiința de carte a fost lichidată și că în țările socialiste asiatice alfabetismul este în neîncetare progres, ne dăm seama de proporțiile catastrofale ale alfabetizării? Mergea cu secura în mînă ca să se aperse de lupi. Cum pot uita neamăpinața întimplare petrecută într-un sat hunedorean, Lunca Cernii, unde în 1946, pentru prima oară în istoria comunei, a pătruns o caravană cinematografică? Ecranul era curățat în fiecare seară de un specialist care înfruntă vîscerale și plume spectaculoase, surprinși că omul a născocit așa ceva. Acum avem sute de cinematografe staționale și sute de cinematografe mobile. Acum nu mai avem neștiința de carte și neamăpinața literară și albume de cărți literare românești și albume de cărți, oaspeții străini manifestînd un interes deosebit

Andrei Apolzan, fost analist, care a călătorit în acești ani pînă în îndepărtatul Daghestan sovietic și care acum a devenit un zootehnician cu o solidă cultură? Unde a stat la Casa Științei, era cu zece ani în urmă un cîmp gol. Unde e acum stadionul „23 August” erau odinioară gropi șorogite, uriașe rampe de gunoaie. Despre toate acestea mi-am reamintit în zilele Seminarului UNESCO de la Sinaia ca despre victorii pe care numai un popor ce construiește socialismul le poate cuceri într-un timp atât de scurt.

Nu vreo intenție polemică mă face să pomenească aici despre unul din aspectele educației adulților așa cum ea se prezintă în zilele noastre în Italia. Se știe că Italia a fost țara care a îndurat dintre toate cele mai mult al regimul fascist. Am în față mai multe buletine: „I Centri di Cultura Popolare”, editate de „Dell'Unione Nazionale per la lotta contro l'alfabetismo”. Acest flagel nu cred nici în rușii capului să fi rămas de la contemporanii lui Cicero și Ovidiu, nici din perioada Renașterii. Ci din anii grei ai regimului fascist. Seminarul UNESCO de la Sinaia s-a constituit un prilej fericit de întărire a relațiilor între popoare, un prilej de cunoaștere reciprocă și de împărtășire și experiențe într-o problemă de însemnătate deosebită ca aceea a educației adulților.

Modul ireproșabil cu a fost organizat acest Seminar, condițiile tehnice remarcabile oferite de către guvernul nostru au trezit recunoștința și simpatia tuturor delegațiilor participante.

Am fost maror la convorbirea a doi reprezentanți ai Greciei (M.D. Tsoules și Dr. Basil Simonide), un reporter de la Agerpres, „Sintem fericii — au spus ei — să cunoaștem în împrejurări atât de plăcute ospitalitatea poporului român, despre care am auzit întotdeauna ca despre o străveche și tradițională trăsătură a sa de caracter”.

Paul Jankowski m-a declarat că ezufuzina omului mișcat de dragostea sa pentru țara sa, „Ospitalitatea, bunătatea și polifolia românească nu mai sînt pentru mine noțiuni vagi, ci o realitate pe care sînt fericit s-o remarc”.

Petru Vintilă

Săptămîna

Numele: Strauss. Pronumele: Franz Josef (orice asemănare cu venerabilul împărat cu barbete al Austriei e cu totul deplasată).

Are o siluetă masivă de boxer, categoria grea. Fața-i exprimă energie, privirea-i aruncă fulgere de oțel, pumnii-i enorm însoțite ca un ecou argumental decisiv.

S-a născut la München. Tatăl său a fost măcelar. Școlarul Strauss și-a terminat studiile în cel mai deplin anonimat pentru că s'arbitrat adolescența și înfățea cu concinșivitate, mediocre și conformism. Aversivul pentru uniformă și motorizate și-a exprimat-o înscrinduse în secția moto a unei formații S. A. A rezistat eroic împotriva hitlerismului pe frontul de Est, conducînd o unitate ca sublocotenent. E posibil să se fi distins în vreo întîlnire cu partizanii, în vremea războiului sovietic după cum e posibil ca undeva, uitată într-un colț al casei în „are locușește la Bonn, să existe vreo decorație încercată de grele amintiri.

După război, cu loialitatea sublocotenentului și conformismul școlarului, a servit ca interpret trupele de ocupație americane din Germania. Probabil că serviciile pe care le-a adus m-au fost oarecări, pentru că e numit apoi într-un post important al administrației civile și e ajutat să se impună ca o personalitate marcantă a partidului democrat-cristin din Bavaria.

Strauss nu se oprește aici. Visurile, ambițiile sale politice strângulate pînă atunci de rezonanța încă proaspătă a înfrîngerii celui de-al 3-lea Reich, izbucnesc în noua conjunctură creată de remilitarizarea Germaniei occidentale. Izbuteste curînd să își câștige simpatia lui Adenauer și, prin mișcările de culise, îl înalță pe principalul său rival, Theodor Blank.

Fiul măcelarului din München devine ministrul de Război al Germaniei de la Bonn.

În cercurile influente din Occident, onorabilul e prețuit și temut pentru dinamismul său. Cîteva din ideile sale „dinamice”: 1) Germania trebuie să aibă o „gărdă națională” sub comanda directă a Ministerului de Război, scăpînd oricărui control al N.A.T.O. 2) Națiunile europene trebuie să fie echipate cu armament atomic. Nu pot fi menționate în nesfîrșit în alinul N.A.T.O. două categorii de membri, unii din clasa I-a, iar alții din clasa II-a. 3) „Să așteptăm numai cîțiva ani

și o să avem armata cea mai modernă și mai bine echipată de pe continent. Grație forței noastre mari, vom ocupa în curînd o poziție dominantă în Europa”. (Dintr-o declarație făcută în 1954, cînd nu era încă ministrul).

4) Germania poate fi reînviată pe cale atomică, iar Europa nu va putea fi puternică și unită decît sub conducerea Germaniei.

După cum se observă, Franz Josef Strauss e patriot, european convins și responsabil de soarta bătărilor noastre continent. Numai datorită unui acut eșec de conștiință pentru viața europeană, el a calificat pe alții drept „18. savanji atomiști germani” și „acti irresponsabili”.

Tot din pasiune pentru destinele Europei și într-un acces de luciditate, a declarat în noiembrie 1956 că, în caz de război, Uniunea Sovietică va fi rasă de pe harta globului.

În sfîrșit, desigur că din respect pentru anumite tradiții teuto-prusace, fostul sublocotenent al armatei celui de-al 3-lea Reich nu și-a uitat superiorii în grad: generali

Spidel și Heussinger au devenit consilierii și prietenii săi intimi.

Probabil că anumite amintiri neplăcute nu-i spun nimic fosului sublocotenent Franz Josef Strauss. Nici Auschwitz, nici Dachau, nici Jurnalul Annei Frank, nici Oradour, nici Stalingradul, nici orașele germane prefăcute în cenușă, nici soarta unui caporal cu mustași, îngropat sub ruinele Reichstagului, nici streamerurile de la Nürnberg, nici cămașa de forță a lui Forrester.

Sublocotenentii, locotenenții, generali, capitani, invidioși, armament se bucură de credit la Washington. Nu se bucură însă de credit într-un singur loc: dincolo și dincoace de Rin.

Ion Mihăileanu

De ce nu face politică KINGSLEY AMIS

Nici o mirare că, intenționînd să publice un studiu asupra actului de revoluție socială, „The Fabian Society” s-a adresat lui Kingsley Amis. Nimeni nu-și dădea mai indicat și autorizat a vorbi în numele „noi generații” de cărturari de pe malurile Angliei decît acest lector universitar de abia intrat în a treia deceniu al vieții, și ale cărui două structuri romane „Lucky Jim” („No-recolul Jim”) și „That Uncertain Feeling” („Acel vag sentiment”) au devenit în ultimii ani cărțile de căpîștii ale întregii intelectualități postbelice britanice. Și asta nu numai fiindcă ele sînt expresia unei schimbări de revolvă, ci și pentru că ele sînt imaginile unei societăți engleze, înfățișate aproape în totalitatea celorlalte opere caracteristice care înunda librăria londoneză. Imaginile de cele mai multe ori antebelică și avînd cele mai înfîmte rapoarturi cu condițiile sociale de azi. Ci, în schimb, convențională imagină a societății engleze, înfățișate aproape în totalitatea celorlalte opere caracteristice care înunda librăria londoneză.

Acasă aderenții la decizia proletariului, precizăză însă mai departe Amis, cunoaște două modalități de realizare: una activă, a intelectualului care se identifică total cu muncitorimea, „schimbîndu-și clasa de sus în jos”; și alta pasivă, a „intelectualului care s'arbitrat” și care se mărginește să sprijină pe reprezentanții muncitorimii doar în cursul campaniilor electorale. Primul dintre aceste atitudini, Amis o califică drept „romantică”, atribulînd-o unei „irraționale capacități (specifice intelectualului) de a se înfățișa pentru adevăr și dreptate, în loc să aibă în vedere interesul propriu și al celor din jur”. Al doilea rînd, pentru a exploata cit mai larg prezenta la dezbateri a ceea ce se poate aștepta din partea lui Kingsley Amis, în care există „interese și cauze” ale muncitorimii care să nu fie, totodată, și ale clasei de sus. Amis, relativ la așa-zisa plătitudine a acestei decădere: oare nici continuul masinații ale așteptărilor, sau un nou război atomic nu sînt în mers? Așa ceva de puțin alămurat, pentru că pe un ton jumătate serios, jumătate comic (gen Aldous Huxley și E. V. Rieu), Kingsley Amis și fără dar fără pedanteria lui Huxley și fără

O carte în care se simte o briză primăvărată

Articol apărut în „Le Drapeau Rouge”

Întîrind în librăria „Romain Rolland” pentru a alege un volum recent ieșit de sub tipar, veși și puși într-o reală dificultate. De aceea, ne permitem să vă recomandăm călduros o carte care ne vine din România. Ea are titlul: „Opere alese” de Ion Creangă.

Acastă carte minunată, de altfel splendid ilustrată, cuprinde amintiri din copilărie, povești și povestiri ale unui admirabil scriitor român de la sfîrșitul secolului trecut.

Cunoscută delde preconcepție care există cu privire la volumele de „opere alese”, al căror titlu evocă imediat plăcintele marșalelor scoare. Doar de această dată, vă rog să aveți curajul de a trece peste această prejudecată; veniți să-i vedeți, să-l răsfășiți și el va câștiga încrederea dumneavoastră.

Ion Creangă a cunoscut viața grea a țăranilor, cruzimea rafinată a boierilor, elocvența găunoasă, răsăritătoarea a funcționarilor, el a cunoscut de asemenea și a călătoriat în opera sa unor eroi care visau cu îndrăzneală dreptate. Jericica.

Toate acestea ni le face cu-

noscule cu minunatul său talent de povestitor. Minunat, — această este cuvîntul potrivit, deoarece a fost în amintirile sale din copilărie. În care ne vorbesc cu dragostea de mama sa, cu ironie despre popa din sat și despre școala în care învăța să citească psalmii, ci și în poveștile sale, el țese o plînză scîlipoare, plină de poezie, dar și de asprime despre chipul societății din acel timp.

Și în figurile de țăranii se amestecă legende, miturile, animalele outoare ale unor isprăvi fabuloase și lupta pentru puțină pînă, pentru odihnă, dreptate, jericica.

Înarmat cu o pană ascuțită, cu o ironie plină de dragoste pentru naivitatea populară, cu o vigoare satirică care aminteste de cronul lui Daumier pentru a fiuși la sîlpe pe cel puternic, el desenează un portret pălmas, acuzator, plin de viață, în același timp profund uman al unui lumii în care trebuie să ai mult curaj pentru a îndrăzni să strigi adevărul.

Țăranii nu mai auvau decît ochii pentru a plînge. Ion Creangă a fost unul dintre acei care le-au uscat lacrimile, nu cu mingierile desarte, ci deșpundînd pe orșorii lor de frumoasele lor podobere pentru a-i lăsa pradă privirii celorlora care trudează, zicîndu-le: „Priviți-i, ce mici sînt cum tremură, ce jrică li-e! Strîlăți sub picioare ca să șișnească lumina”.

Astăzi lumina șișnește de pretutindeni. Și cu ea opera lui Creangă ne parvine în toată prospețimea ei ca o chemare. Să-l ascultăm și, în această primăvară însoțită, vom simți cum suie către inima noastră valul impetuos al vieții.

Marcel Leveaux

Alf Adania

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Bredlașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Ion Mihăileanu, V. Mindra (redactor-șef adjunct), Mihail Petrovanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vițner.

DIN TOATĂ LUMEA

PROBLEMELE ROMANULUI ÎN REVISTA „CAHIERS DU SUD”

Recent revista franceză „Cahiers du Sud”, care aparține lui Marcel Leveaux, a inițiat o discuție mai largă în legătură cu problema prozei, pornind de la „originea romanului psihologic” în Franța și terminînd cu câteva aspecte ale prozei moderne. În numărul 339-37, revista publică astfel o serie de studii în legătură cu romanul lui Jaurès, scris în jurul anului 1929. Calitățile psihologice ale lui Jaurès au fost recunoscute de toți romanșii și poate considerat ca fiind un mare roman. Se remarcă „un rafinament în analiza sentimentelor, un nivel nemălîntit pînă atunci”. Această „subtilitate profundă” în materie de dragoste este cu atât mai meritorie cu cît ne găsim la epocă, în stilul sec. XIX-lea, n.n., în care pasivitatea „se caută” se confundă adesea cu dorința. Jaurès este unul din primii eroi ai literaturii franceze care face distincție între „dragoste” și „pașune”. Jaurès, un tânăr puștin naiv, plin de francheță și de simpatie, care are cultul valorilor morale ale lui Jaurès, născut în Franța, este un exemplu de „cărțile” („amour de cetebra”) („amour de cetebra”) și mai degrabă de o dragoste-pasivă, chiar pasivă bazată pe un „coup de foudre”. Pentru Jaurès amorul este un haos de sentimente și el ajunge în divergență cu Mellan care consideră dragostea drept o „prietenie”, un sentiment care ține de simț („estime”), etc.; materie ideală pentru un romanțist analitic. Este interesant observația lui René Reil și René Lyaud, că Jaurès este cel mai puțin mistificat dintre eroii literaturii medievale din această perioadă, contrastînd cu astfel în mod vădit cu cavalerii „serafici” (cetești) ai romanșilor din ciclul Graalului. O altă trăsătură semnificativă care distinge romanul lui Jaurès este setea sa de justiție, care spre deosebire de aceri alții eroi ai romanșilor medievale (Chevalier du Lion et Conte du Graal) la o turnare profesională. Înainte de a-și măsura forțele cu adversarii săi „profesioniști”, Jaurès oferă totdeauna prietelui de a se justifica și dacă poate îl expulzează dintr-o dată în sfîrșit, proporțional pe deasupra pe măsura gre-

șii”. După cum se vede, poetul anticlimax nu are mai multă elevație morală decît Chretien de Troyes.

Într-un sens „flamenco”, „senior romanșului” („senior romanșului”) și „senior romanșului”, aparține de Basil Simonide, a inițiat o discuție mai largă în legătură cu problema prozei, pornind de la „originea romanului psihologic” în Franța și terminînd cu câteva aspecte ale prozei moderne. În numărul 339-37, revista publică astfel o serie de studii în legătură cu romanul lui Jaurès, scris în jurul anului 1929. Calitățile psihologice ale lui Jaurès au fost recunoscute de toți romanșii și poate considerat ca fiind un mare roman. Se remarcă „un rafinament în analiza sentimentelor, un nivel nemălîntit pînă atunci”. Această „subtilitate profundă” în materie de dragoste este cu atât mai meritorie cu cît ne găsim la epocă, în stilul sec. XIX-lea, n.n., în care pasivitatea „se caută” se confundă adesea cu dorința. Jaurès este unul din primii eroi ai literaturii franceze care face distincție între „dragoste” și „pașune”. Jaurès, un tânăr puștin naiv, plin de francheță și de simpatie, care are cultul valorilor morale ale lui Jaurès, născut în Franța, este un exemplu de „cărțile” („amour de cetebra”) („amour de cetebra”) și mai degrabă de o dragoste-pasivă, chiar pasivă bazată pe un „coup de foudre”. Pentru Jaurès amorul este un haos de sentimente și el ajunge în divergență cu Mellan care consideră dragostea drept o „prietenie”, un sentiment care ține de simț („estime”), etc.; materie ideală pentru un romanțist analitic. Este interesant observația lui René Reil și René Lyaud, că Jaurès este cel mai puțin mistificat dintre eroii literaturii medievale din această perioadă, contrastînd cu astfel în mod vădit cu cavalerii „serafici” (cetești) ai romanșilor din ciclul Graalului. O altă trăsătură semnificativă care distinge romanul lui Jaurès este setea sa de justiție, care spre deosebire de aceri alții eroi ai romanșilor medievale (Chevalier du Lion et Conte du Graal) la o turnare profesională. Înainte de a-și măsura forțele cu adversarii săi „profesioniști”, Jaurès oferă totdeauna prietelui de a se justifica și dacă poate îl expulzează dintr-o dată în sfîrșit, proporțional pe deasupra pe măsura gre-

A ÎNCEPUT PROCESUL LUI ARTHUR MILLER

Spre marea decepție a sutelor de reporteri și fotografi trimiși de zărele americane în onoarea scandalului, procesul lui Arthur Miller a început la Washington în ziua de miercuri, 17 aprilie, la ora 10.00. Miller a început să vorbească dintr-un ton calm și sigur, în timp ce se așezase în scaunul de lemn al lui Arthur Miller. Miller a început să vorbească dintr-un ton calm și sigur, în timp ce se așezase în scaunul de lemn al lui Arthur Miller.

EMINESCU ȘI PASCOLI

Profesoara Rosetta Del Conte de la Universitatea din Milano discută în studiul „Eminescu și Pascoli”, apărut în revista „Belfagor” din Firenze, „correspondența de suferință și nădejde” dintre Mihail Eminescu și poezii italiene Pascoli (1871-1928), ca și „coincidența vizionară” lor asupra lumii și istoriei.

Amindoi pentru totdeauna atașați de „scurta paradisi” a copilăriei, din care au fugit prea curînd amîndoi: unul de „insorțită” Romagna, celălalt de „cubul visărilor” sale.

Asupra acestui paradis își proiectează preamur umbrelle, moartea și sărăcia. Eminescu își pierde mama și mulți frați; Pascoli își pierde tatăl, (1871), mama (1888) și pe doi frați mai mari (1873).

Și poezii de la Ipoștești și solitarii de la Barga trebuie să-și plece capul în fața neștințelor. Bibliotecar, profesor școlar și giarist, Eminescu, arhivar și profesor de liceu Pascoli, amîndoi sînt silți nu numai să-și consume inteligența și energia în slujbe obștitoare și prost plătite, dar trebuie să-și aperse cu îndrăzneală pînă și această biată bucată de pînă de invidie și meschinăria unor sisteme medicoritari.

Eminescu scrie, în 1874, unui prieten: „Caută-mi o ocupație la Iași, unde sînt semnată, căci nu sînt pretențios și știu a trăi cu puțin”. Și dacă Eminescu dă frîu liber întregii sale revoltă împotriva acestor neîndreptăți sociale. În nemurtoarele versuri din „Împărat și proțier”, Pascoli părăsește imediat universitatea și se înscrie în partidul socialist, primind în 1879 o pedepză de o sută șapte zile de detenție, fiindcă protestează împotriva sentinței tribunalului din Imola care condamnă pe socialistii participanți la tuburările din Romagna.

DEGEABA, TOT SE MAI VEDE... Desen de ROSS